

V ČÍSLE: Melos-étos v rozhovore s Vladimírom Bokesom ● II. ročník medzinárodnej klavírnej súťaže J. N. Hummela ● Koncertné dianie uplynulého leta v recenziách ● Letné operné festivaly ● Impresie z Japonska v interpretácii Moyzesovho kvarteta ● Servis HŽ ● Informácie

Hudobný život '93

ROČNÍK XXV.

3,50 SK

6. 10. 1993

18

O trojitosti, o hudbe a o inom

Pred časom som sa v krátkosti zamýšľal nad dualitou nášho myslenia. Dnes sa chcem prizrieť trojitosti. V katolicizme je Boh trojjediný (Otec – Syn – Duch svätý). Boj o to bol však zložitý a dlhý. I. nicejský koncil (325) neuveriteľne vynechal z vyznania viery tretiu božskú osobu! Neskôr bol omyl napravený, ale povedzme po pravde, trochu nevyvážené. Pripomínam to iba kvôli poučeniu z histórie. Aj vo filozofii dlho trvalo, kým Hegel vymyslel svoju dialektickú triádu – téza, antitéza (negácia), syntéza (negácia negácie ako vyšší stupeň na špirále poznania). V bežnom živote sa tiež nachádzajú príklady trojitosti, ako áno, nie, možno alebo muž, žena, dieťa.

A v umení? Aké obľúbené sú rôzne triológie, zostava najčastejšia, ak ide o rozsiahlejší zámer, na programoch koncertov sme si zvykli, že pozostávajú z predohry, sólistického kusu a veľkej orchestrálnnej skladby. Známe je, aký význam pre hudbu majú tri posledné Beethovenove klavírne sonáty, kvarteta a symfónie (magický vplyv čísla tri by sa dal doložiť aj treťou symfóniou Eroicou, kde asi najplnšie vyjadril svoj umelecký titanizmus). Celkovo vzaté, je všepätlné, že jestvuje akýsi hlavný, východiskový bod (Alfa), k nemu sa skoro až nástojčivo žiada bod úplne protikladný (Beta) a že z ich sváru sa rodí bod tretí, obsahujúci v sebe zlúčené prvky predošlých (Omega).

Čo je symptomatické pre terajšiu situáciu vo svete? Dominujú iba prvé dva postoje a v tom spočíva celá bieda. Hlasy za a hlasy proti; hovoria rôznymi jazykmi, nerozumejú si, vzájomne si nevyhádžajú v ústrety, a preto nemôžu byť plodonosné. Aj tak sa však má zdôrazňovať nevyhnutnosť negácie. V umení možno vyzdvihovať také javy, ktoré čosi v tomto zmysle prinášajú. Ľudová hudba: je tu pôvodný živý folklór, jeho popretie (neadekvátne „cigánske“ podanie) a také úpravy, ktoré udržiavajú ducha našich piesní a tancov a pritom ich povyšujú do novej podoby. Treba ich forsirovať, v rozhlase, v televízii, všade. Umelá hudba – je tu odkaz 19. storočia (Figuš-Bystrý, Bella, Schneider-Trnavský), jeho popretie (Moyzes, Suchoň, Cikker) a žiada sa nová syntéza. Jej náznaky nech budú oceňované, považované za najdôležitejšie. V interpretačnom umení je ideál klasický (výrazovo neutrálny), romantický (výrazovo prepiaty) a súčasný, spájajúci prednosti prích dvoch krajností.

Ala – málo také počuť, azda preto si 20. storočie svoj jednotný princíp, štýl ani v skladateľskej ani v interpretačnej sfére nenašlo.

Čiže: uspokojme sa vo všetkom s daným? To nie, iba si budme vedomí, že je azda iba predohrou k sólistickému kusu a symfónii, čo príde neskôr. Boj o trojitost a o výhru završujúceho bodu nie je otázka chvíle.

IGOR PAVOL PODRACKÝ

Primátor mesta Bratislavy Dr. P. Kresánek a prof. H. Czerny-Stefánska pri odovzdávaní cien

Tomáš Nemec – 2. cena
Snímky M. Jurík

HUMMELOVA KLAVÍRNA SÚŤAŽ

IGOR BERGER

V dňoch 10.–19. septembra sa uskutočnila v Bratislave 2. medzinárodná klavírna súťaž J. N. Hummela. Už prvý ročník súťaže ukázal, že dobrá myšlienka sa môže zakoreniť, že rokmi takáto súťaž môže prerásť do tradície podobne ako ostatné veľké európske medzinárodné súťaže. Prvým potešiteľným faktom tejto medzinárodnej klavírnej súťaže bolo to, že sa na ňu prihlásilo 29 súťažiacich z troch kontinentov (USA, Kanada, Japonsko, Južná Kórea, Litva, Ukrajina, Veľká Británia, Rusko, Lotyšsko, Rakúsko, Holandsko, Česká republika a Slovenská republika). Deväťčlennej porote predsedala Halina Czerny-Stefánska z Poľska. Členovia poroty: Ida Černecká, Sándor Falvai, Eugen Indjic, Marian Lapsanský, Roberte Mamom, Graham Melville Mason, Agostino Orizio a Peter Tópercz. Myslím, že o kritériách súťaže sa netreba bližšie rozpisovať. Požadovaný repertoár, podobne ako na všetkých medzinárodných klavírných súťažiach, pozostával z rovnomeného zastúpenia štýlových období, počnúc klasicizmom až po hudbu 20. storočia. Je prirodzené, že dominujúcu úlohu tu zohrávala klavírna tvorba J. N. Hummela: v I. kole Etuda, v II. kole Variácie F dur op. 57 a v III. kole jedno zo štyroch klavírných trií. Je dobré, že v požadovanom repertoári bolo okrem Hummela vždy ešte jedno dielo z obdobia klasicizmu. V I. kole sonáty W. A. Mozarta, v II. kole sonáty L. V. Beethovena a ešte i v III. kole okrem Hummelovho Koncertu a mol op. 85 bol tu predpísaný výber z Mozartových a Beethovenových klavírných koncertov. Z obdobia romantizmu bol prirodzene najfrekventovanejší Chopin. Slovom štandardné kritériá, s akými sa bežne stretávame na európskych klavírných súťažiach. Z I. kola, ktoré bolo svojou úrovňou veľmi rôznorodé, postúpilo 15 kandidátov. Je prirodzené, že v I. kole sa prezentovalo i niekoľko takých kandidátov, ktorí sa prišli ostriekať, odskúšať si súťažnú atmosféru, schopnosť uniesť nemalé psychické bremeno. Slovom, popasovať sa so sebou, so svojimi schopnosťami – doká-

zať sa v danom okamihu sústrediť na vlastný výkon.

V II. kole sa začala súťaž odvíjať naostro. No ešte stále nechcem čitateľa zatažovať menami, podrobným rozpisom výkonu jednotlivých kandidátov. Dostal by som sa do zbytočného popisovania detailov. I tak padlo nemalo pripomienok na úroveň II. kola, na vysoký počet kandidátov. V každom prípade ak I. kolo bolo prezentáciou kandidátov, tak II. kolo dôsledným triedením, selekciou. To najlepšie, čo prišlo na našu medzinárodnú súťaž, teda postúpilo do III. kola. A tu sa začína zápas – boj o víťazstvo. Kto teda postúpil do III. kola? Eugene Morosov z Ukrajiny (1978), Petra Matějová z Českej republiky (1974), Maria Efimova z Ruska (1972), Marcel Štefko (1968) a Tomáš Nemec (1970) zo Slovenskej republiky a Elena Kozimirenko (1972) z Ruska. V III. kole sa najskôr dostala k slovu komorná hudba, konkrétne klavírne triá J. N. Hummela. Je prirodzené, že každý zo 6 adeptov už zanechal v pamäti poroty určitý zážitok ako výsledok vlastného výkonu. Ten nemožno vynulovať. No po III. kole som získal komplexnejší pohľad na jednotlivých kandidátov. A to nielen o ich klavíristických danostiach, ale hlavne o ich muzikalite. Tak napr. 15-ročný E. Morosov v Hummelovom Triu F dur op. 22/2 dokázal, že nie je len znamenitý sólistický typ, ale i nesmierne komunikatívny komorný hráč. Zvukovo a výrazovo splynul so svojimi spolupartnermi (E. Danel – husle, J. Podhoranský – violončelo). Ukázalo sa, že muzikantskú zrelosť netreba merať rokmi. Poznáme predsa i umelecky nezrelých interpretov v pokročilejšom veku. Morosovov výkon i v predchádzajúcich kolách jednoznačne potvrdil to, že v jeho osobe treba hľadať jedného z horúcich kandidátov na víťazstvo. V tieni tohto výkonu zostali vystúpenia P. Matějovej a M. Efimovej. Z nich však predsa len Matějová v Hummelovom Triu G dur op. 65 sa dokázala lepšie vtesnať do atmosféry komorného muzicovania. Žiaľ, M. Efimova v Hummelovom Triu G dur op.

65 nekomunikovala so svojimi partnermi. I výrazove bola značne chudokrvná, a tak výsledný zážitok bol neuspokojivý. Veľmi prirodzene, muzikantsky presvedčivo zapôsobili obaja domáci kandidáti M. Štefko i T. Nemec v Hummelovom Triu G dur op. 35. No predsa len Štefkov Hummel bol odvážnejší, výrazove pribojnejší. Výkony z tohto kola ukázali, že i v M. Štefkovi a T. Nemcovi možno hľadať kandidátov na popredné umiestnenie. Bodkou za III. kolom bolo vystúpenie E. Kozimirenkovej. Jej predvedenie Hummelovho Triu F dur op. 22 nezanechalo jednoznačne kladný dojem. Mnoho nezdolaných technických problémov poznačilo jej výkon. Skutočne III. kolo už veľa naznačilo a v podstate ukázalo možných kandidátov na víťazstvo. Pravda definitívnou bodkou za tohtoročnou Hummelovou súťažou bol až záverečný koncert, ktorý sa konal 19. 9. v koncertnej sieni SF za spoluúčasti orchestru Bratislavských symfonikov a dirigenta Róberta Stankovského. V úvodnej časti finálového koncertu sa predstavil E. Morosov, ako interpret Prokofievovho Koncertu č. 3 C dur op. 26. Morosov opäť potvrdil svoj veľký interpretačný talent a pohotovosť, veď toto mimoriadne náročné dielo hral vlastne po prvý raz v živote s orchestrom.

Veľmi korektný výkon podala vo finále i P. Matějová, ktorá s veľkou samozrejmosťou stvárnila Mozartov Koncert A dur KV 488 (čo sa neskôr prejavilo i v konečnom umiestnení). Poeticky a nesmierne pútavo stvárnil Lisztov Koncert č. 1 Es dur T. Nemec. Hral uvoľnene, nevňášal do diela nadmerný pátos a napätie. Liszt hral, samozrejme, s veľkým vnútorným zánietením. Pôsobivý bol i Štefkov Mozart – konkrétne Koncert c mol KV 491 i keď väčšia zvukovosť by tu rozhodne nezaškodila. Pamätové výpadky trochu zasiahli do interpretácie. Dá sa povedať, že veľká nervozita sprevádzala celé finále. Tejto napätej atmosfére úplne podľahla M. Efimova, ktorá Mozartov Koncert A dur pokračovanie na 2. str.

JUBILEUM ALOJZA STUŠKU

23. septembra sa Alojz Stúška, dlhoročný organizátor slovenského kultúrneho, ale najmä hudobného života, v súčasnosti vedúci Asociácie učiteľov hudby Slovenska, dožil sedemdesiatich rokov. On sám však vraví skôr o „päťdesiatke“ – jubileu svojich pracovných aktivít. Priznáva sa, nevedomil som si hneď, aký význam to má pre neho samotného a aké zaujímavé vhlady a prieniky do minulosti slovenskej kultúry vznikajú pri tejto nepochopiteľnej osobe retrospektíve človeka, ktorý bol sice veľmi často „pri tom“, ale

takmer vždy v pozadí: nemenovaný, nepoznaný... Ani ja by som si zrejme neposedel v predjubilejnom dialógu s ním, keby som nebol mal možnosť ho osobne lepšie spoznať pri práci, a to najmä pri spolupráci na aktivitách Slovenskej hudobnej spoločnosti a v ostatnom čase AUHS. Stúška – už vlastne ako penzista – dokázal odštartovať činnosť týchto organizácií pre neho typickým spôsobom: dôslednou, korektnou a vernou spolupracou s osobnosťami slovenskej hudby, o ktorých vedel, alebo aspoň cítil, že by v nej mohli nájsť a uplatniť svoju „parketu“.

Kritické obdobie pre naše vzťahy (z môjho pohľadu) boli roky jeho riadenia v Slovenskom hudobnom fonde (1973–86). Pre neho to boli roky (ako sám vraví) „vyravovania celoživotných snažení“, pre mňa roky „normalizácie“ po nedobrovoľnom odchode z vysokoškolskej pedagogiky. Optiky značne rozdielne... Stúškova praktická a užitočná stratégia „spolupracovať s múdrymi hlavami“, či „hľadať zlatý kľúčik k riešeniam v schopnostiach druhých“ však mnohé zmiernila a často vytvárala v sterilite nepriaznivej doby „skulinky“.

A. Stúška prišiel do SHF z postu umeleckého námestníka SLOVKONCERTU. V prostredí umeleckej agentúry pôsobil dlhé roky a bol aktívnym súputníkom vývoja tejto inštitúcie od čias Hudobnej a artistickej ústredne (HAÚ), cez obdobie Koncertnej a divadelnej kancelárie (KDK) až po súčasnú formu. Organizátor zostáva vždy v pozadí – Alojz Stúška to vedel a dodnes vie. Čo mi je sympatické – vie sa dodnes radosť z toho, čo sa v minulosti podarilo, na čo hodno v dobrom spomínať. Bol „pri tom“ a nikto mu to nevezme.

Veľa zdravia a síl do ďalších rokov, milý Lojzo!

JURAJ HATRÍK

HUMMELOVA KLAVÍRNA SÚŤAŽ

dokončenie z 1. str.

KV 488 zahrála v naprostom útlme. Žiaľ, nepresvedčila ani E. Kozimirenko v Lisztovom koncerte č. 1 Es dur. Práve v porovnaní s T. Nemcom prepatetizovala celý klavírny part, poznačila ho množstvom nezdolných technických momentov, a tak samozrejme, že výsledný zážitok bol nepresvedčivý.

Po krátkej prestávke došlo k vyhláseniu víťazov. Odborná porota prvé miesto neudelila. Na druhom mieste sa umiestnili obaja slovenskí klaviristi z triedy prof. Mariana Lapšanského – Marcel Štefko a Tomáš Nemec. Štefko získal okrem toho i cenu SHF. Na treťom mieste sa umiestnili Petra Matějová z ČR a Eugene Morosov z Ukrajiny.

Čo povedať na záver? Azda len toľko, že tohtoročná Medzinárodná klavírna súťaž J. N. Hummela, žiaľ, nedosiahla úroveň tej predchádzajúcej. Porota rozhodla správne, že neudelila prvé cenu, pretože výraznejšia vyzretá umelecká osobnosť sa na tejto súťaži neukázala. Obaja slovenskí kandidáti si zasluhujú pochvalu. Kiežby to bol začiatok výraznejšieho prieniku našich klaviristov medzi európsky nadpriemer. Potešiteľné by bolo, keby sa tieto úspechy zopakovali i na zahraničnej pôde. Z dvojice našich klaviristov pôsobil na mňa presvedčivejšie Tomáš Nemec, no za najväčší talent v rámci celej súťaže považujem 15-ročného Eugena Morosova. Napriek tomu si však myslím, že porota rozhodla správne. Prirodzene, nie každý bude s rozhodnutím poroty súhlasiť. Ten však, kto sledoval súťaž od začiatku a podrobnejšie, nemôže mať vážnejšie výhrady.

Súťaž mala dôstojný priebeh. Organizačné bola dobre pripravená – no po stránke propagácie celého podujatia sme sa opäť priveľmi nevyznamenal. Chýbali plagáty, pútače, slovom to, čo záujemcov dokáže priam priviesť na miesto konania. Ved išlo v podstate o veľkú kultúrnu udalosť. Mohli sme z nej rozhodne vyťažiť viac. Verme však, že tá budúca bude lepšia než tie predchádzajúce, že sa z nedostatkov poučíme, že privedie do nášho mesta skutočný výkvet umeleckého dorastu.

IGOR BERGER

Finalistka súťaže Elena Kozimirenko
Snímka M. Jurík

S docentkou Evou Fischerovou-Martvoňovou o Slovenskej sekcii EPTA

Doc. E. Fischerová-Martvoňová s prof. F. Míxom
Snímka autorka

V Koncertnej sieni Konzervatória v Bratislave na Tolstého ul. sa v dňoch 23. až 26. augusta t. r. uskutočnil letný kurz pre učiteľov klavírnej hry ZUŠ. Usporiadala ho Slovenská sekcia EPTA. EPTA – European Piano Teachers Association – čiže Európske združenie učiteľov klavíra, ktoré založila pani Carola Grindea v roku 1978 v Londýne – chce vzájomnou informovanosťou, výmenou názorov, prednáškami významných osobností rozširovať poznatky, obohacovať vyučovacie metódy a pomáhať riešiť problémy v klavírnej pedagogike. Usporiadáva semináre, kurzy, prednášky pre svojich pedagógov doma, vo vlasti a raz ročne európsky kongres v niektorom z členských štátov, na ktorom sa zúčastňujú zástupcovia všetkých členských štátov.

Pri príležitosti tohtoročného letného kurzu, ktorý bol v Bratislave už po piaty raz, položila som predsedkyňi Slovenskej sekcii EPTA, docentke Eve FISCHEROVEJ-MARTVOŇOVEJ niekoľko otázok.

● Koľko krajín EPTA združuje?

– Pred siedmimi rokmi, kedy bolo prijaté aj Československo za člena, bolo v EPTA združených asi dvadsať štátov. Dnes sa ich počet rozrástol na tridsaťjeden a utvorili sa samostatné sekcie, ako napr. Litvy, Lotyšska, Chorvátska, Slovinska, tiež Česka a Slo-

venska. V časopise Piano, ktorý vydáva EPTA v Londýne, sú uvedené všetky novovzniknuté sekcie EPTA.

● Aké aktivity vyvíja Slovenská sekcia EPTA?

– Slovenská sekcia EPTA – predtým Združenie českých a slovenských učiteľov klavíra – už päť rokov usporadúva semináre pre učiteľov ZUŠ; tradične posledný augustový týždeň – aj ako inšpiračný zdroj pred začiatkom nového školského roku.

● Aké témy sa vyskytujú na seminároch?

– Témou číslo 1 je, samozrejme, vyučovanie začiatocníkov, pretože táto práca je tou najodpovednejšou, najťažšou, ale aj snáď najkrajšou úlohou učiteľa. Veď od učiteľa závisí, či dieťa v klavírnych hodinách objaví krásny svet hudby, alebo to bude len nová povinnosť, nová úloha, ktorú musí splniť. Ako motto našich stretnutí sme si dali výrok nášho veľkého učiteľa Frída Kafendu: „Poznaj čo najviac a potom choď svojou cestou“. Preto pozývame rôzne osobnosti s rozličným názorom na konkrétnu problematiku. Napríklad na prácu s deťmi pani prof. Kurtevu zo Sofie, prof. Lehmeister z Weimaru, doc. Vlasákovú z Prahy, alebo na problematiku klavírnej improvizácie pani prof. Roscher zo Salzburgu, nášho skladateľa doc. Hatríka a prof. Míxu z Ostravy. Je veľmi zaujímavé a poučné sledovať rôzne pohľady, rôzne názory na konkrétne problémy. V priebehu týchto 5 rokov sme mali prednášky na rozmanité témy: Od interpretácie klavírneho diela Bacha, cez prácu s priemerne nadanými deťmi až po princípy jazzovej hudby. Vo výbere tém sa snažíme vychádzať aj zo želania účastníkov letných kurzov.

● Ako sa vám darí finančne zvládnuť letné kurzy?

– Čo sa financií týka, odpoveď je veľmi jednoduchá – naša EPTA nemá ani koruny. Naše plány a predstavy sa nám podarilo realizovať vďaka finančnej pomoci Slovenskej hudobnej spoločnosti. Ústredného metodického centra a vďaka Konzervatóriu, ktoré nám ochotne poskytlo priestory pre stretnutie. Využívam aj túto príležitosť, aby som im všetkým úprimne poďakovala. Dúfam, že sa nám v priebehu roka podarí získať ešte ďalších ochotných sponzorov, aby sme mohli

v našej práci nielen úspešne pokračovať, ale aby sme mohli realizovať aj ďalší plán: rozšíriť prednášky, ktoré odzneli či už na našich seminároch, alebo na rôznych konferenciách EPTA. Tak by pedagogovia, ktorí majú v sebe tú sympatickú „zvedavosť“, mohli získať cenný materiál, ktorý im pomôže rozširovať svoje vedomosti. Najkrajším dôkazom, že takýchto „zapálených“ pedagógov máme, je tohtoročná veľká účasť – napriek zlým finančným pomeroch v školstve. Prišlo asi 120–150 učiteľov zo všetkých kútov republiky, prekvapivo veľa z východného Slovenska a aj hostia z Moravy a Čiech. Treba poďakovať aj veľmi sympatickú aktivitu zúčastnených na prednáškach.

● Za Slovenskú sekciu ešte Československej EPTA ste sa v roku 1987 zúčastnili na konferencii v La Roque d'Antéron vo Francúzsku, kde ste predniesli slovenskú klavírnú tvorbu: diela Eugena Suchóna, Alexandra Moyzesu, Romana Bergera a Ilju Zeljenku a tiež vo Freiburgu v NSR v roku 1989. Na 12. európskom kongrese EPTA v roku 1990 v Grazi ste v rámci diskusie referovali na tému Súčasný stav klavírnej pedagogiky v Európe. Aké dojmy a poznatky ste si z týchto medzinárodných stretnutí priniesli?

– V roku 1990, keď u nás bolo samozrejme, že takmer na každej dedine pôsobí ZUŠ, s prekvapením som počúvala, ako sa viacerí zástupcovia EPTA z vyspelých štátov zaoberali namiesto pedagogickými problémami, organizačnými a existenčnými starosťami v hudobnom školstve. Dúfam a pevne verím, že u nás i naďalej zostane samozrejmosťou, aby aj žiaci z viacerých rodín mohli navštevovať ZUŠ, a naďalej budeme môcť podchytiť talenty z čo najširších vrstiev obyvateľstva. Úroveň nášho umeleckého školstva je veľmi dobrá, môžeme naň byť právom hrdí. Dôkazom toho sú aj spoločné akcie našich detí a žiakov hudobných škôl z iných štátov, na ktorých naše deti vynikajú.

● V novembri t. r. sa zúčastníte konferencie EPTA v Grazi, kde budete prednášať. Na akú tému?

– Témou prednášky bude práca na skladbe.

Ďakujem za rozhovor.

DANA JAKUBCOVÁ

Dňa 13. septembra t. r. obrátil sa iniciatívne na predsedu Výboru pre školstvo a kultúru NR SR Mariána Andela prof. Ivan Parík, aby upozornil zodpovedných ústavných činiteľov na znepokojujúci stav v oblasti opatrení týkajúcich sa umeleckého programu v Slovenskom rozhlasu. Jeho list uverejňujeme v plnom znení.

Vážený pán poslanec, nepovažujem sa za notorického dopisovateľa a najmä obťažovateľa, tentokrát mi však nedá, aby som sa na Vás osobne opäť neobrátil. Znepokojuje ma situácia okolo Slovenského rozhlasu, inštitúcie, ktorá by nemala byť vťahovaná do politikárčenia a najmä, ktorá by mala – v zmysle svojho základného poslania – byť primerane dotovaná.

Použil som väzbu „základné poslanie“, a preto aj ako poslucháč konštatujem, že v informatike existovali, a určite aj budú, väzby na konkrétne rozloženie politických síl, avšak informačná funkcia rozhlasu je jednou z funkcií tejto inštitúcie, hoci aj dôležitou. Čo ma však trápi je, že sa viac nepriznávajú podstatné funkcie tohto média, jeho osvety a kultúrny zástoj. Rozhlas je tu nesporne najdôležitejšou inštitúciou a prípadnou stratou jeho funkčnosti v uvedených oblastiach, pripravili by sme sa o jediné širokospektrálne národné kultúrne médium. Rozhlas je nepostrádateľný pre celú oblasť kultúry, avšak pre hudobnú kultúru je celkom mimoriadne významný. Pre istotu budem sa pohybovať iba v oblasti mne vymedzenej – oblasti umeleckej hudby.

V tejto oblasti – týka sa to tak národnej kul-

túry, ako aj celého historicko-priestorového spektra svetovej hudby – je rozhlas nezastupiteľným šíriteľom hudobného umenia a rádo niekoľko desiatokrát väčším dosahom, ako je povedzte koncert filharmonie. Tento kvantitatívny fakt je násobený skutočnosťou, že kvalita vysielačských snímok už v dramaturgickej príprave je nesporná. Nezanedbateľným faktorom je mnohonásobná a mnohoúčelová využiteľnosť nahrávky hudobného diela, kde tá istá snímka je zaraditeľná do vysielača ako autonómne koncertné dielo, príklad pre vzdelávaciu reláciu, či prípadne ako vybraná hudba k dramatickému alebo literárnemu dielu. Aj šíriteľnosť umeleckej hodnoty je teda

sa ešte učíme iba obchodovať.)

Pokiaľ ide o národnú kultúru, tu má Slovenský rozhlas naprosto nezastupiteľnú úlohu a pokiaľ ide o hudobné umenie, stratou umeleckých telies a finančnými limitmi obmedzujúcimi tzv. umeleckú výrobu, na dlhé roky by sme doslova zlikvidovali našu národnú hudbu, rovnako tvorbu, ako interpretačné umenie, ktoré jej existenciu, najmä prostredníctvom rozhlasu, umožňuje. K tomu ešte dodávam, že za národnú kultúru rovnako považujem výbornú nahrávku Beethovenovho diela slovenským interpretom, ako dôkaz o celkovom stave rozvinutosti slovenskej hudby. Pokiaľ ide o edukačnú funkciu rozhlasového vysielača,

Apel pre Národnú radu SR

v rozhlasu mnohonásobná. Povedľa umeleckých faktorov dostávame sa tak aj k ekonomickej rozhlasovej praxe, kde dôležitou je existencia vlastných hudobných telies, ktoré pre potreby rozhlasovej spoločnosti produkujú veľké množstvo zároveň rozmanitých nahrávok a tieto sa následne stávajú výhodným komerčným artiklom pre výmenu a predaj medzi rozhlasmi (nielen). Aj preto volanie po zrušení orchestralných telies, ktoré občas počujeme ako „návod“ na ekonomickejšiu prevádzku, je krátkozraké. (Prípúšťam, že v Slovenskom rozhlasu nedosiahli ešte optimálnu kvantitu, dakedy aj kvalitu produkcie nahrávok hudobných diel, najmä však, tým vzácnym artiklom, ktorým nahrávka nesporné je,

tu o jeho potrebe vôbec nemôže byť pochybnosti. Rozhlas je najmasovejším šíriteľom osvetu a kultúry, čo v našich slovenských podmienkach je pre rozvoj národného a kultúrneho vedomia prácou nezastupiteľnou. Ak niekto tvrdí (a sú, žiaľ, takí), že osвета a svet Fándlyho snáh sú prežitou minulosťou, je prosto hlupák. Osveta pri poznaní slovenského vzdelanostného a kultúrneho terénu, musí tento reflektovať – pravda jej podoby musia byť adekvátne dobe, v ktorej žijeme. Školstvo tu sice má svoju funkciu, avšak v oblasti mimoškolského vzdelávania máme zatiaľ priveľa problémov. Je to prakticky iba rozhlas, ktorý pre vec čosi robí – poďakujeme sa za to.

Vážený pán poslanec, Vás osobne určite ne-

musím presvedčať, že reprezentatívne hodnoty slovenskej kultúry sú čosi iné, ako stav kultúrneho vedomia občana našej zeme. Tam zatiaľ vykazujeme nadmerné pasívum a Slovenský rozhlas je ten, ktorý nám na konte má dať – dal, aspoň trochu vylepšuje ono nepriaznivé manko. Preto sa opäť obraciam na Vás, vážený pán poslanec, usilujem sa podať Vám informácie, ktoré možno dostanete z oficiálnych zdrojov. Ich povaha však je trochu iná, ako možno emotívny prejav dlhoročného kultúrneho činiteľa, ktorý sa v priestore slovenského školstva a kultúry už dosť dlho pohybuje. Slovenský rozhlas musí ostať a naopak, cieľavedome byť budovaný, ako národná kultúrna inštitúcia. Tu osobné ambície niektorých jednotlivcov, chtivých funkcií, nemajú miesta, práve tak, ako politikárčenie a pletichárčenie. Slovenský rozhlas dnes – pri všetkých a početných ešte nedostatkoch – dosiahol profesionálne už imponujúcu úroveň, preto umožníme tým, čo túto inštitúciu v posledných rokoch profilujú, aby v započatom diele pokračovali.

Vážený pán poslanec, ubezpečujem Vás o mojej úcte, dovoľujem si dať Vám moje osobné služby k dispozícii.

Váš

Prof. Ivan Parík,
predseda Rady Hudobného fondu

Poznámka redakcie: S týmto listom sa stotožnilo Predstavenstvo rady Slovenskej hudobnej spoločnosti na svojom zasadnutí 23. septembra t. r. a Rada Hudobného fondu.

Pred festivalom Melos-Étos

Pred dvoma rokmi rozšíril sa náš hudobný život o nový festival, zasvätený súčasnej hudbe – Melos-Étos. Týmto názvom si určil aj určité ideové a estetické poslanstvo a obsahové kritérium súčasne. Festival Melos-Étos, po prvýkrát vyznel viac ako naplnenie vyše dvadsaťročnej túžby po sebarealizácii našej vtedajšej hudobnej avantgardy, ako koncepcie a dramaturgicky vyhranení festival. Pravdepodobne aj preto prijatie prvého ročníka tohto festivalu nebolo také spontánne a jednoznačné ako sa očakávalo. Na druhej strane si však treba všimnúť, že naša verejnosť na takýto festival ešte nebola dostatočne pripravená. V každom prípade konštatujeme potrebnosť tohto festivalu, pretože v zásade má všetky predpoklady pre oživenie našej hudobnej scény a aj šance výrazne upozorniť Európu na našu súčasnú hudobnú kultúru.

Keďže o niekoľko dní bude naše hlavné mesto žiť ďalšou festivalovou atmosférou, tentoraz súčasnou hudbou, kladím otázky predsedovi prípravného výboru festivalu Melos-Étos doc. Vladimírovi Bokesovi.

Prvý ročník festivalu Melos-Étos bol prijatý s rozpačitosťou ba až protichodnými názormi. Zdá sa, že okrem osobnej polemiky na stránkach LT a anketových odpovedí v HŽ nezachcel aktívnejšiu odozvu. Teraz ste v čele prípravného výboru vy – mimochodom účastníci ste sa aj spomínanej polemiky – čiže na vašich „bedrách“ bude spočívať značné percento zodpovednosti za jeho úspech alebo neúspech. V čom sa líši terajšia koncepcia festivalu Melos-Étos od predvlnajšej, resp. akým spôsobom ste zohľadnili diskutované problémy festivalu?

Istá zmena je v tom, že tohoročný festival Melos-Étos nie je zameraný len na stredoeurópsky región, ako to bolo v roku 1991, ale v jeho dramaturgii sa snažíme uvádzať súčasnú hudbu zo všetkých možných končín sveta. Pokiaľ ide o prezentáciu slovenskej tvorby, snahou festivalového výboru bolo vybrať diela, ktoré by dokumentovali široké spektrum tendencií súčasnej hudby u nás. V novej interpretácii odznejú diela avantgardy šesťdesiatych rokov, obchádzané či zakázané diela rokov sedemdesiatych a osemdesiatych a takisto uvedieme novinky najmä z diel mladých autorov. Odraz problémov diskutovaných na stránkach Hudobného života, Literárneho týždenníka a Kultúrneho života možno vidieť v snahe o primerané zastúpenie tvorby predstaviteľov jednotlivých generácií.

Ako by ste charakterizovali pojem súčasnosti smerom k dramatickému záberu festivalu? Povedané inými slovami, čo akcentujete z obsahového významu súčasná hudba pre festival?

Prinajmenšom počnúc sedemdesiatymi rokmi, termín súčasná hudba je heterogénny, nie je vyhradený pre jeho štýlové zameranie. Festival Melos-Étos na rozdiel od štýlovo jednoznačných večerov novej hudby, by teda mal registrovať rozličné tendencie, ktoré popri sebe – a dúfam, že nie proti sebe – dnes v hudbe existujú. Preto budeme počuť Xenakisa vedľa Pärtu, postseriálnu hudbu vedľa Kupkovičovej symfónie. Každý môžeme mať viac alebo menej vyhranený názor, reálny stav vecí je taký, že ani dnešná doba neprináša nič ako jednotný štýl. Polemiky a diskusie po festivale môžu tieto problémy vyjasňovať a hierarchizovať. To ale nie je úlohou dramaturgie. Rôznosť štýlových postupov, rozličnosť názorov, to je dnešný „zeitgeist“.

Festival obsahuje veľký počet koncertov. V priebehu 11 dní zaznie okolo 100 skladieb. Myslíte si, že Bratislava má také poslucháčske zázemie, ktoré môže takýto špecializovaný festival aspoň adekvátnym spôsobom naplniť? Veď tzv. Večery novej hudby sa „tešili“ veľkému nezáujmu našej hudobnej verejnosti...

Prázdne auditórium, ako iste viete, nie je dnes problémom len súčasnej hudby. Z rokov minulých si pamätám koncerty, kde znela nová hudba, hoci aj tá najprovokatívnejšia či najnekomunikatívnejšia, a koncertná sieň bola plná. Aj v minulosti boli takzvané presilovky nielen na koncertoch modernej hudby, ale aj na Schubertových kvartetoch. Dôležité je zvoliť dobrý termín. Dúfam, že ten náš (7.–17. november) je dostatočne provokujúci, paradoxne spája dve osudové dáta nášho odchádzajúceho storočia. Takisto za dôležité považujem správne načasovať verejnú diskusiu, alebo ak chcete polemiku, o problémoch súčasného umenia, súčasnej hudby. To všetko sa ešte musíme naučiť, a potom koncertné sene prázdnotou zívaj nebudú. Starí Rimania hovorili „Inter arma silent musae“, ja by som to rád interpretoval v tom zmysle, že kým sa v našej spoločnosti nájde chuť, priestor a peniaze na diskutabilné premiéry, dovtedy sa tu strieľať nebude. To hovorím

s plnou vážnosťou. V lesku Beethovenovej hudby, z ktorej dýcha sloboda a rovnosť, sa vyhrievali nositelia tak fašistickej, ako aj komunistickej ideológie. Schönberga a Stravinského nemali v láske ani jedni, ani druhí. A ešte čosi: tí trestne nestíhateľní skinheadi, ktorí nedávno prepadli bratislavského rabína, určite nešli z koncertu avantgardnej hudby, ani z Beethovena, ale pravdepodobne z preplnenej diskotéky...

V roku 1921 v nemeckom Donaueschingene vznikol prvý festival súčasnej hudby, ktorý neskôr zohral veľmi dôležitú úlohu nielen v rozvoji nemeckej modernej hudby, ale aj celej Európy. Vtedy tu zazneli diela dovtedy neznámych autorov ako boli napr. Paul Hindemith, Ernst Křenek, alebo dokonca aj Aloisa Hába. Myslíte si, že pri dnešnom útlme slovenskej moderny, alebo ak chcete avantgardy, môže tento festival znovu vzkriesiť avantgardného ducha slovenskej hudby?

Z formulácie vašej otázky nie je celkom jasné, či máte na mysli Donaueschingen alebo Melos-Étos. Odpoveď je v oboch prípadoch kladná. Naša orientácia v tom, čo sa dialo a deje v súčasnej hudbe, je doteraz trestuhodne slabá a preto každá informácia v tomto smere bude pre nás prínosom. Pevne verím, že sa niečo z nášho „trhu“ dostane časom aj do Donaueschingenu. Sám spomínate rok 1921, spojený – náhodou? – so začiatkom krátkého desaťročia nemeckej demokracie, roku 1933 začína – náhodou? – čosi ako obdobie dramaturgických kríz tamojšieho festivalu. Donaueschingen a Darmstadt oživia po roku 1945, Varšavská jeseň je svojou históriou spojená s bojom Poľska za slobodu, naše krátke roky šesťdesiate... Nie je dosť tých zvláštnych paralel? Preto radosť zo slobody je spojená s renesanciou moderny? Preto vždy únava z avantgardy vedie ku celospoločenskej kríze? V jednej zo svojich esejí pripomínam zvláštne postavenie Bratislavy presne v ZLATOM REZE medzi prameňom a ústím Dunaja, medzi Donaueschingenom a Balkánom. Kam sa dostane ten, kto sa nechá unášať prúdom, a kam sa môže dostať proti prúdu plávajúci odvážlivec! Ešte ostrejšie to poviem: plávanie proti prúdu je v našich zemepisných šírkach podmienkou prežitia. Asi toľko.

Dramaturgia festivalu je na prvý pohľad impozantná a zaujímavá. Avšak slovenská hudba je tu zastúpená torzovito. Môžete to vysvetliť?

Môžem. Niekedy na jar sa dostal na verejnosť prvý leták festivalu, kde boli uvedené predovšetkým mená zahraničných autorov a interpretov, s ktorými sa počítalo. Stratégia dramaturgie spočívala v tom, aby bola ako-tak jasná predstava zahraničnej účasti a podľa toho sa potom program dopĺňoval domácou tvorbou. No a v tejto fáze, keď sa len začala dávať dohromady dramaturgia slovenskej účasti na festivale, rozšírila sa v spolku skladateľov vami spomenutá informácia o torzovitosti. Posúďte sami: v programe je zastúpených 25 až 30 našich autorov. Po skúsenostiach z roku 1991 je azda múdrejšie nerobiť – aspoň teraz – autorské recitály v rámci festivalu, ktorý má v záhlaví zmienku o étose. Myslím tým slovenských skladateľov, samozrejme. Aj tak mi je ľúto, že sa jednoducho nenašiel priestor pre všetky zaujímavé návrhy. Dramaturgické stereotypy sa prekonávajú veľmi ťažko a pomaly.

A teraz trochu osobná otázka. Ako sa ako skladateľ a vysokoškolský pedagóg pozierate na dnešné osudy súčasnej hudby a jej perspektívy?

Zrejme čakáte, že sa pridám k dnes tak ob-

vyklému lamentovaniu. Asi vás sklame. Melos-Étos sa po dvoch rokoch koná znovu, koncerty Novej slovenskej hudby boli minulý rok a verím, že budú zas v r. 1994, Daniel Matěj zorganizoval s podporou SHF ďalší ročník Večerov novej hudby, každá druhá nedeľa v mesiaci patrí v Mírbachu súčasným slovenským skladateľom a často premiéram. To predsa nikdy v minulosti nebolo! Trochu odlišná je situácia v dramaturgii rozhlasového vysielania a v dramaturgii orchestrov, to je ale presne tá istá situácia, na ktorú som osobne zvyknutý ešte z čias pred rokom 1989. Verím, že to ťažko znášajú najmä tí skladatelia, ktorých mená na programoch boli vtedy frekventované. Reči o kríze súčasnej hudby ma nezaujímali a nezaujímajú, považujem ich za prejav provincionalizmu, slaboduchosti a rezignácie, ktorá nikam nevedie. Vymyslieť dnes niečo nové je iste veľmi ťažké, ale to predsa bolo vždy. Hlásť sa k nedoporučovaným či zakázaným vzorom má svoj význam v nedemokratických podmienkach, je výrazom vzdoru a túžby po slobode. V podmienkach slobody je dôležité byť v strehu, nespochodniť, neprepadnúť pocitu, že je všetko vyhraté, ísť ďalej, hľadať výrazové prostriedky zodpovedajúce dobe, snažiť sa vidieť do budúcnosti. Alebo aspoň vytvárať pre to všetky podmienky. Ako pedagóg mám veľkú výhodu, že veľmi dobre poznám dnešných mladých skladateľov. Dúfam, že v škole mali podmienky pre sebarealizáciu, ak nie technické, na to nemáme, tak aspoň duchovné. Tie pokladám za najdôležitejšie. Je to zas jedna silná generácia, nazvime ich generáciou rokov deväťdesiatych, ktorá už chvalabohu nemá problémy s hranicami a s jazykmi, chodia si po svete a nám sa zdá, akoby tu chýbali. Omyl. Len treba počas ich „années de pèlerinage“ vytvoriť tu pre nich podmienky na školách a v kultúrnych inštitúciách. Hádám sa dovtedy už nejak odrazíme od toho populárneho dna. Takisto treba vytvoriť podmienky pre ľudí zo zahraničia, ktorí sem majú chuť prísť na prednáškové či študijné pobyty. Verím, že ich bude stále viac. Zahraničné kontakty sú v súčasnom umení životne dôležité. Pokiaľ sa budú ďalej budovať mosty do sveta, o perspektívu súčasnej hudby sa neobávam. Mimochodom, na škole už máme generáciu dvadsiateho prvého storočia.

Myslíte si, že sa naša hudba môže stať súčasťou hudobnej Európy bez profesionálneho hudobného vydavateľstva a cieľenej propagácie?

A čo teda vydávalo to doterajšie profesionálne hudobné vydavateľstvo? Tu asi pomôže len ten nešťastný trh a nejaký šikovný hudbyznalý podnikateľ. Vydávanie partitúr slovenskej hudby dnes nikomu trň z päty nevytrhne, aj tí, ktorí sa tejto dobročinnosti chcú venovať, hovoria, že napred sa musí akumulovať kapitál. Nemáme Beethovena či Chopína, na ktorom by sa dalo zbohatnúť, vydávanie Bellu je zatiaľ chimérou, a keď ja dnes musím svojmu synovi nechať xeroxovať Ševčíkove etudy, aby mal čo hrať, to už je naozaj mizéria. A za najlepšiu propagáciu považujem možnosť ponúknuť výmenu: my zahráme vám, vy zahrajte nám. Tak to, pokiaľ viem, funguje najlepšie.

Pozývate na festival zahraničných hostí, kritikov, vydavateľov, alebo iných ľudí, ktorí môžu pre našu hudbu vo svete urobiť kus užitočnej práce?

Berte, prosím, do úvahy dnešnú ekonomickú situáciu. Pozývame predovšetkým interpretov a aktívnych účastníkov muzikologickej konferencie. Spolok slov. skladateľov pozýva hostí z krajín, s ktorými máme dohodu o výmenách. Predbežná dramaturgia festivalu bola uverejnená v bulletinu Gaudemus Information a pokiaľ som počul, v zahraničí bola hodnotená jednoznačne pozitívne. Dúfam, že z nej nezostane torzo. Pre našu hudbu a jej meno vo svete môžeme niečo urobiť len my sami.

Sú s festivalom nejaké problémy, o ktorých nezainteresovaní nevedia a azda by mali vedieť?

Nechcel by som veľa hovoriť o problémoch. Viacerí skladatelia sa práce vo festivalovom výbore vzdali zo zdravotných dôvodov alebo pre pracovnú zaneprázdnenosť, funkciu predsedu som prijal len preto, že som mal obavy, či za takýchto okolností festival vôbec bude. Výsledky v tomto smere prináša len viacročná tradícia, a preto je dôležité, že festival sa bude konať i v dnešných podmienkach, poznačených okrem dôsledkov minulých konfliktov aj problémami, vyplývajúcimi z devalvácie slovenskej koruny a podobnými.

Máte pri tom všetkom čas na kompozíciu?

Nemám. Ale určite si ho nájdem, najskôr po festivale, keď sa v dôsledku kritiky dramaturgie vzdám funkcie predsedu.

Pripravil: MARIÁN JURÍK
Snímka autor

Letné komorné koncerty

Klavírný večer rodiny Vizváriovcov

V súvislosti s rozvojom našej profesionálnej hudobnej kultúry v 2. polovici storočia súvisí aj skutočnosť, že hudbe sa venujú vo viacerých muzikantských rodinách aj príslušníci mladšej generácie. V oblasti interpretačného umenia, najmä v klaviristov sa neraz viaceré z detí pripravujú na tú istú profesiu. Je to nielen v rodine S. Zamborského, I. Paloviča, ale aj v Vizváriovcov, kde otec i matka vyštudovali klavír na VŠMU a sú činní sólisticky, ich dve dcéry: staršia Diana (po vynikajúcom recitáli, ktorým zavŕšila výuku na bratislavskom Konzervatóriu pokračuje na Hochschule für Musik und darstellende Kunst vo Viedni) i mladšia Silvia vstúpila na Konzervatórium do klavírnej triedy prof. K. Dibákovca.

vražednom, ale skvele zvládnutom tempe demonštrovali manželka Silvia a Jozef v štvorručnom *Allegre brillante op. 92. F. Mendelssohna-Bartholdyho*. Až na jedno pamätové zakolísanie v *Etude dis mol* predviedla svoje súčasné technické i výrazové možnosti – výsledky viedenského štúdia Diana v troch *Etudách A., Skriabina (Des dur op. 8 č. 10; b mol op. 8 č. 11 a spomínaná dis mol op. 8 č. 12)*. Diana s matkou doslova vychutnali zdržanlivý i rozvášnený temperament štvorručných *Uhorských tancov (č. 1 a č. 2) J. Brahmsa*.

Pomerne časovo rozsiahly, ale striedaním autorov, sôl i štvorručnej hry pestrý program zavŕšila S. Čapová-Vizváriová dvoma číslami z tvorivej dielne bravúrneho F. Liszta. Pre jej

plinovaného, ale muzikantsky iskrivého Mozarta (*Sláčikové kvarteto D dur KV 499*), v ktorom sa miestami vynorili otázky, či jeho interpretácia nemohla byť uvoľnenejšia. Ako by sa kolektív umelcov zžival so špecifikou koncertného priestoru, alebo sa v snahe byť štýlovým zámerne brzdil v tvorivom rozlete. Vo vzrušenom Triu Menuetovej časti ako by na istý čas poľavila tetiva výrazu a ľahkosti v súhre rýchlych, šumivých pasáží. Autorovi i interpretovi sa skvele vydaril však návrat kludnejšieho okrajového diela Menuetu. V Adagiu Mozarta ako by úsilie po zvukovej vyrovnanosti dominovalo pred citovým ponorom a udržaním napätia meditatívnej atmosféry.

Koncepcia dramaturgie tohto podujatia pozostávala zo zastúpenia tvorby viedenských klasikov, romantizmu i nášho storočia. Ako romantický opus si vybrali hostia *Sláčikové kvarteto č. 5 op. 2 (Serenad C dur)* svojho krajana W. Stenhammera, ktorý pôsobil aj ako dirigent v švédскеj metropole (zomrel r. 1927). Táto skladba v súlade s romantickými ideálmi zrejme vychádza z ľudových severských tanečných rytmov, a azda aj preto všetky štyri časti diela majú pomerne rýchle tempo označenie. Relatívne najpomalšia je 2. časť s názvom *Ballata (Allegretto scherzando)*. Vkusným artikulovaním spracovaných tém umelci tieto inšpiračné zdroje podčiarkovali a veľmi účinne, uvoľnene si zamuzičovali. Z kompozičného hľadiska i spôsobom riešenia pomerne širokej plochy zaujala najmä Ballata, kde základný tematický model (osobitným rytmickým riešením sa znamenite hodil na ďalšie spracovanie a prechádzanie do rôznych náladových poloh, zachovávajúc si svoj pôvodný tvar vždy nejakým spôsobom modifikovaný). Autor pri rýchlych výrazových variáciách dáva rad sólistických príležitostí najmä hlbším sláčikovým nástrojom.

Tvorbu nášho storočia reprezentovalo záverečné *Klavírne kvinteto g mol. op. 57 D. Šostakoviča*. So švédskymi umelcami spolupracovala v Kvintete aj naša klaviristka Elena Michalicová. Aj keď úroveň celého večera mala značný umelecký štandard, udržala si interpretácia vzostupný trend až k poslednej skladbe, ktorá tvorila impozantné vyvrcholenie programu. Poslucháč mal čo obdivovať, vychutnávať: a to nielen príkladné remeslo, priezračnosť a plastiku faktúry, vynášanie tematických nástupov, ale najmä tvorivý elán so širokým spektrom meniacich sa nálad. Zaujala najmä geniálna fúga rozvíjaná na obdivuhodne širokej ploche a pri tom tak skvele kompozične vybudovaná, že dokázala udržať poslucháča vo vnímavom napätí od prvého po posledný takt; plná obsahu, hoci sa jednalo o hudbu absolútnu. S uznaním žiada sa ohodnotiť aj výkon E. Michalicovej, ktorá sa skvele dokázala prispôsobiť a zvukovo podieľať na spoločnej práci, na sugestívnom vyznaní tejto krásnej skladby končiacej nepateticke, akoby otáznikom, nenápadne, zvukovo skromne. Sila výpovede diela i adekvátna interpretácia, strhujúce stvárnenie obsahu (nie vo virtuóznom, ale výrazovom zmysle slova) vyvolala dlhotrvajúce ovácie. Umelci sa odmenili publiku dvoma prídavkami: zopakovaním Scherza zo Šostakoviča a ukážkou časti z kvarteta Giacoma Pucciniho, ktoré hýrilo romantickou fantáziou a dalo štyrom hráčom skvelú príležitosť vrúcne a s vervou si zamuzičovať.

VLADIMÍR ČÍŽIK

Magdaléna Hajóssyová-Marta Beňáková

V rámci letných komorných koncertov sa v stredu 4. augusta pred vypredaným auditoriom konal koncert *sopranistky M. Hajóssyovej, mezzosopranistky M. Beňákovovej a klaviristu M. Lapšanského*. Zdá sa, že poslucháčov nepřitiahli len zvukné mená interpretov, ale i príťažlivá dramaturgia (J. L.

Bella, A. Dvořák). Príťažlivá nielen pre domáceho poslucháča, ale aj pre zahraničného návštevníka. A ak pre niektorého hosta bol doposiaľ J. L. Bella skladateľom, o ktorom nič nevedel, verím, že po šiestich piesňach, ktoré na tomto koncerte odzneli, si meno tohto skladateľa bude pamätať. Zrelá romantická reč, pútava melódika i bohatá harmonická výrečnosť, to sú hodnoty, ktoré zamestnávajú pozornosť každého poslucháča. Naviac, pútava interpretácia M. Hajóssyovej i M. Lapšanského len pridala na krásu Bellových piesní (*Ak cestou zrieš kvitnúť kvet – Najdrahšej krásy krás – Vážnosť v srdci – Matka nad kolískou – Naše vrátka – Iskríčky*). Zlatým klincom programu bolo predvedenie *Dvořákových Moravských dvojspevov op. 32 a Štyroch duet op. 38*. Znovu a znovu vracajú sa k Moravským dvojspevom obdivujeme veľkolepú krásu Dvořákovvej hudby, jej schopnosť prihovárať sa v každej dobe najširšiemu spektru poslucháčov. Interpretácia dala korunu tejto čarovnej hudbe.

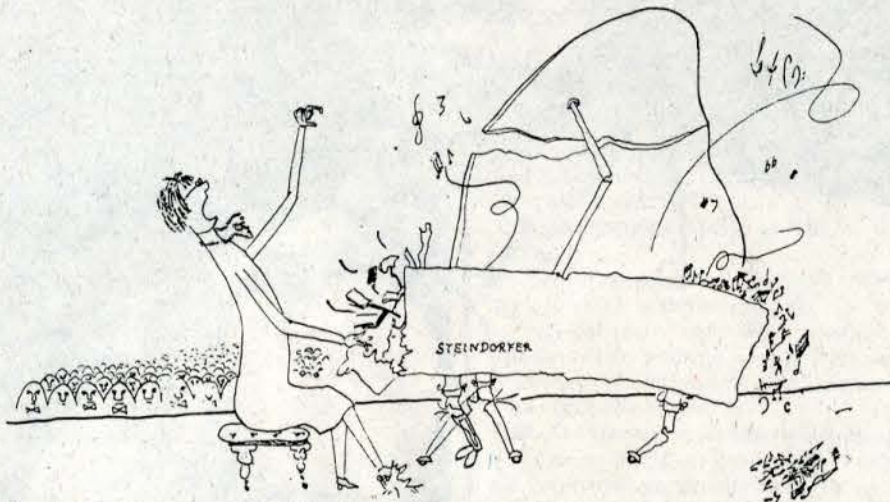
Neviem si predstaviť šťastnejšiu súhru interpretačných osobností ako bola táto; Hajóssyovej žiarivý soprán, Beňákovovej bohatý sfarbený mezzosoprán a nevšedný výkon M. Lapšanského, ktorý bol dušou celej interpretácie. Výsledný zážitok bol krásny. Páčila sa predovšetkým schopnosť interpretov akcentovať najjemnejšie odtienky Dvořákovvej hudby. Schopnosť vyzdvihnúť detail, drobnokresbu, miniatúru. Ved Moravské dvojspevy sú vlastne kyticou najrozmanitejších poetických obrazkov. Je v nich sprítmnený živel ľudový i romantický, komorný i baladický. Je to široká výrazová škála nálad tvoriacich jeden monumentálny celok. Interpretácia diela je preto tak náročná, lebo potrebuje široké rozmiery ľudskosti. Nebolo by dobré, keby sa táto interpretácia stratila v prepádisku zabudnutia. Mám pocit, že by sa tento výkon mal kvalitným spôsobom zaznamenať, aby pôžitok tohto stvárnenia nemali len tí, ktorí sedeli v auditoriu Klarisiek.

Tonkünstler Kammerorchester Wien

10. augusta vystúpil v rámci letných komorných koncertov *Tonkünstler Kammerorchester Wien* s dirigentom a umeleckým vedúcim Bijanom Khademom-Missaghom. Toto sedemnástčlenné komorné teleso bolo založené v roku 1977 a od roku 1979 je „dvojným orchestrom“ Festivalu komornej hudby Austrie. Rakúski hostia sa nám predstavili *Mozartovou Milánskou symfóniou KV 157*. Ako obvyčajne i tentoraz nám interpretácia Mozartovej hudby povedala skoro všetko o tomto komornom telese. Na jednej strane sú tu sklony odpútať sa od priemernosti, muzicovať a tvoriť. No na strane druhej objavujú sa v hre také nedostatky, ako sú problémy intonačné, zvuková nevyváženosť telesa... atď. *Vivaldiho Leto, Concerto č. 2 g mol zo Štyroch ročných období* bolo poznamenané veľkou pekným solistickým výkonom, no opäť komornému telesu chýba mäkký tón, ušľachtilá jednomyseľnosť a intonačná čistota. V prvej časti programu odznela *Koncertantná symfónia rakúskeho skladateľa Andresa Baksu (1953)*. Umelecký vedúci súboru povedal na úvod zopár slov o Baksovom diele – stručne načrtnol jeho tektonický i myšlienkový plán – no to, čo sme potom v zápatí počuli nijako nezodpovedalo verbálnemu tlmočeniu hudby. Dominovala v nej totiž opotrebovaná koncertantnosť, vzletné hudobné frázy. Meditácia bola pózou, gestom, no práve tak i tanečný krok. Očistný účinok záverečnej časti som nepocítil. Zato interpretačne bolo dielo najlepšie zvládnuté z celého programu.

Posledná skladba koncertu bola *Čajkovského Serenáda C dur op. 48*. Žiaľ, nedostatky sa i tu opakovali. Utrpel tým predovšetkým duch hudby. Tá vyznela ťažkopádne a školometský. Mám pocit, že obraz o úrovni nášho publika, našich kritériách sa v zahraničí mierne povedané, nedoceňuje. Tým nechcem povedať, že by bol výkon súboru Tonkünstler Kammerorchester škandalózný. Nezodpovedal však reklamnému textu v programovom letáku. Tomuto telesu chýba bázeň pred tým čo hrá, hlboké ponorenie sa do hudby.

IGOR BERGER

Vtipná pozvánka na vizváriovský večer...

Mestské kultúrne stredisko využilo túto konšteláciu a umožnilo vystúpiť celej rodine – teda štyrom interpretom 22. júla v koncertnej sieni Klarisiek. Toto podujatie nazvalo *Klavírný večer rodiny Vizváriovcov*. Prezentácia možnosti členov klaviristickej rodiny stala výlučne na romantickom repertoári. A tak zneli romantické tóny slovanských (S. Rachmaninov, A. Skriabin, F. Chopin, J. L. Bella) i európskych (F. Mendelssohn-Bartholdy, J. Brahms, F. Liszt) autorov po celý večer.

Najmladší člen – 15-ročná Silvia sa uviedla veľmi sympaticky a disciplinovane – a čo je najdôležitejšie – s kultivovaným tvorivým vkladom *tromi prelúdiami S. Rachmaninova*. Čo do premysleného muzicovania – i keď to znie dosť neuveriteľne – v hierarchii kvality stála zo všetkých Vizváriovcov na najvyššej priečke. Markantne to vystúpilo aj pri štvorručnej hre s otcom v interpretácii *Valčíka a Scherza op. 11 S. Rachmaninova*, kde Silvia ako by držala na uzde vybušný temperament svojho spoluhráča. Jozef Vizvári sa ako sólista prezentoval na tvorbe F. Chopina (*Mazurka h mol z op. 30 č. 2* a v rozsiahlej *Polonéze fis mol op. 44*). Najmä v lyrických úsekoch preukázal hĺbku muzikantského citu, eleganciu i krásu tónu. Virtuózne vypäté, dramatické úseky vďaka svojej vitalite miestami preexponoval a pasáže pripravujúce po vsunutí mazurke reprízu polonézového dielu na to doplatili čistotou záverečných akordov. Nenásilne zdôrazňoval plynulosť polonézového rytmu a úspešne zdolal technické úskalá rýchlych oktáv i pasáží v ľavej ruke. Niektoré vrcholy mohli byť rozvážnejšie a zvukovo kultivovanejšie. Diana a Silvia s obdivuhodnou suverenitou zvládli virtuózne nároky i zvukový šarm *Chopinových variácií D dur. Silvia Čapová-Vizváriová* rozsiahlu prvú polovicu večera uzavrela 1. časťou monumentálnej *Sonáty b mol J. L. Bellu*, ktorú s obdivuhodným zanietením a bravúrou stvárnila v celom rozsahu pred desiatimi dňami v rámci bellovského programu.

Gejzír strhujúcej virtúozity v priam samo-

romantické založenie a veľké technické možnosti (škoda, že niekedy ju zvädzajú k prehánaniu tempa!) je to autor nanajvýš vhodný. S jeho svetom sa dokáže plne stotožniť. Presvedčila nás o tom v *Consolation č. 6 E dur* i v *Mefistovom valčíku č. 2* interpretovanom v priam závažných tempách, ktoré znemožňujú zahrat čisto technické krkolomnosti navrstvené v jeho faktúre. Odpustili sme jej menšie zakolísanie v sprievode ľavej ruky stredného diela. Mefistovský charakter i dole amoroso stredného diela znamenite vystihla a svojou bravúrou strhla obecenstvo k frenetickému potlesku.

Štokholmské kvarteto

Na letných komorných koncertoch sa 29. júla v Klariskách predstavilo *Štokholmské kvarteto*. Pri príchode štvorice švédskych sláčikárov na pódium mohol fakt, že za pultami obidvoch huslí sedia príslušníčky nežného pohľavia – *Ylva Larsonová (primáriuska)* a *Nina Balbina (2. husle)* zatiaľ čo hlbšie nástroje ansámblu obsluhovali muži (*Oleg Balabina – viola*) a (*Tommy Svantson – violončelo*) – vzbudiť pochybnosti, či sa dokážu tieto dve ženy v súborovej hre presadiť, či majú vedúce, rovnocenné, či podradené postavenie. Od skladby ku skladbe sa však toto pochybovanie vytrácalo; utvrdzovali sme sa v presvedčení, že všetci štyria hráči sú výborní muzikanti, nástrojovo zdatní, citliví a prispôbiví komorní partneri bez akejkoľvek snahy vyniknúť. A odevhádzali sme presvedčení, že zážitok, ktorý pripravili, pramenil zo zámeru využiť nesporné muzikantské tvorivé zariadenie, dôkladné zvukové vypracovanie, priezračnosť faktúry na kolektívny cieľ.

Tradičia tohto súboru sa datuje už od roku 1928. Pri pohľade na súčasné vekové zloženie prežrádza, že prešlo prinajmenej niekoľkými generačnými výmenami. Najstarším (čo do fyzického veku) je violončelista. Šarmantné huslistky patria skôr do mladšej, ako strednej vekovej kategórie. Oleg Balabin údajne hrával so Šostakovičom, čo zúročili hráči pri poslednej skladbe večera.

Úroveň interpretácie sa odvíjala od disci-

jednotlivých koncertov, no žiada sa aspoň informatívne vysloviť zopár myšlienok na margo festivalového programu. Na jeho začiatku sme boli svedkami stretnutia so súborom Musica Aeterna, telesom, ktoré v našich podmienkach vykonalo veľa nielen pre znovuzrodenie starej hudby, ale najmä pre jej adekvátnu interpretáciu. Zo zahraničných umeleckých telies treba spomenúť súbor Miqueu Montanaro z Francúzska, Concilium musicum z Rakúska a komorné teleso Viellatores z Maďarska. Práve posledne menovaný súbor sa na jednom z koncertov stretol s našimi domácimi interpretmi (so súborom Gaudium, ktorého umeleckým vedúcim je Imre Németh a s Petrom Csibom). Bol z toho pekný umelecký zážitok v podobe predvedenia Moteverdiho diela Tirsi e Glori. Keď je už zmienka o umelcoch zo zahraničia, treba spomenúť i meno maďarského organistu L. Czeglényiho, ktorý v evanjelickom kostole v Šamoríne interpretačne stvárnil diela Frescobaldiho, Zarewutiusa, Zimmermanna, Rieglera a Farkasa. Z ďalších domácich interpretov treba ešte spomenúť sopranistku Líviu Ághovú a klaviristu Mikuláša Škutu. Títo umelci sa nám predstavili v rámci samostatného koncertu. Ďalší koncert

bol venovaný i účastníkom interpretačných kurzov. Bodkou za festivalovými koncertmi bolo predstavenie Pergolesiho diela Stabat Mater v katolíckom kostole. Na interpretácii tohto diela sa podieľala opäť sopranistka Lívia Ághová, altistka Marta Beňáková, festivalový zbor, orchester bratislavského konzervatória s dirigentom Júliusom Karabom. Pri tomto diele som si opäť uvedomil, že človek žijúci v dnešnej dobe sa musí celkom zákonite obracať k hodnotám, ktoré prežili veky. Veď toto umenie nám dokazuje, že ľudský duch je schopný prekročiť hranice času. Tieto plody žijú dnes medzi nami, prihovárajú sa nám ako hodnoty naprosto aktuálne, živé a súčasné. My zase hľadáme spôsob, ako ich čo najprimeranejšie stvárniť. Preto Dni starej hudby boli i konfrontačnou náhodou – príležitosťou hľadať cesty do predchádzajúcich vekov – rozozvučať struny starých nástrojov. Veď stará hudba je vlastne spomienkou na mladost európskej hudobnej kultúry. A spomienka na mladost je vždy krásna a povznášajúca. To platí i v umení.

Na záver by som chcel ešte spomenúť usporiadateľov festivalu Samaria 1993. Je to koncertná agentúra Samaria, spoluosporiadatelia ZUS – Šamorín, Mestské kultúrne stredisko, Samospráva mesta, nadácia Sándora Máraiho a Pro Slovakia. Dušou celého festivalu je však Imre Németh, ktorého prácu bude potrebné v budúcnosti ešte väčmi podporiť.

I. B.

DNI STAREJ HUDBY – SAMARIA '93

Už po štvrtý raz sa stal Šamorín mestom starej hudby. V dňoch 4.–15. augusta sa tu opäť stretli milovníci umenia, ktoré pretrvalo dlhé stáročia. Pojem stará hudba je pravda nesmierne široký. Ešte pred niekoľkými desaťročiami sa chápala pod týmto pojmom hlavne hudba gotiky, renesancie a baroka. S pribúdajúcimi rokmi, stojac na prahu nového tisícročia, sa bude pojem stará hudba posúvať istotne do obdobia rokoka a klasicizmu. Napokon dramaturgia festivalu tieto tendencie i potvrdila. Tohtoročný festival v Šamoríne nepozostával len z 8 festivalových koncertov, ale hlavne z atmosféry, ktorá bola citeľná na každom kroku. Niet pochyb, že ťažiskom každého festivalu sú koncerty, no tomuto stretnutiu so starou hudbou dala neopakovateľnú atmosféru najmä mládež. Myslíme teraz na účastníkov majstrovských kurzov, na ich usilovnú každodennú prácu v priestoroch hudobnej školy, na prácu lektorov, pedagógov, ktorí sa v priebehu festivalových dní venovali deťom a mládeži. Láska k starej hudbe je najväčšia devíza tohto festivalu a som presvedčený, že tu kdesi je i záruka životaschopnosti tohto krásneho podujatia. V stručnej sumarizácii niet miesta na podrobné recenzovanie

Dni gitarovej hudby

Dni gitarovej hudby, ktoré celých 17 rokov vyplňali prvý júlový týždeň Kultúrneho leta v Bratislave, vstúpili do veku dospelosti. Sprvoti skromné vo svojich cieľoch, ale predovšetkým v podmienkach, dozreli postupne do svojej vyhranenej podoby a vo svojom 18-tom roku zmenili, a opodstatnili, i svoj názov. Aj oficiálne sa stali tým, čím už dávno boli, medzinárodným gitarovým festivalom s dobrou odozvou v zahraničí, najmä u odborníkov. Meno gitarového virtuóza a skladateľa Johanna Kaspara Mertza nesie preto, lebo tento umelec sa narodil v Bratislave. Organizátor festivalu – mestské kultúrne stredisko i sponzor, firma DCT a v neposlednom rade i autor myšlienky Dni gitarovej hudby Jozef Zsápka, v krátkom rozhovore povedal, sledujúc týmto cieľ nielen spropagovať kultúrne tradície nášho hlavného mesta, ale aj na samotnom Slovensku dostať do povedomia meno skladateľa a virtuóza vo svete známejšieho ako doma u nás. Ďalšia perspektíva tohto podujatia je usporadúvať popri festivale i medzinárodnú gitarovú súťaž, ktorá by mala taktiež niesť meno J. K. Mertza. Tento cieľ je už dnes postavený na reálnych základoch. Záujemcov o účasť na seminári, ktorý prebieha popri festivale vďaka SHS a VŠMU je z roka na rok viac, a to nielen z Európy, ale aj zo zámoria. Vráťme sa však k samotnému priebehu festivalu a k jeho hosťom. Prvý z nich bol nemecký gitarista Marco Schmidt, ktorý otvoril koncertné matiné 3. júla. Svoj koncert zostavil z Fantázie e mol G. Ph. Telemana, zo Suity mistiky V. Asencia, zo Sonáty C dur J. S. Bacha. Po prestávke sme v jeho podaní počuli štyri skladby J. K. Mertza: Romancu, Gondolieru, Elegiu a Capriccio a zároveň jeho koncertu vyplnila slávna Rossiniana č. 1 op. 119 M. Giulianiho. Jeho interpretácia sa vyznačovala priehľadnosťou, kultivovanosťou, štýlovou vycibrenosťou. V nedeľu, 4. júla sme boli svedkami vynikajúceho výkonu mladého gitaristu Leona Koudelaka, pochádzajúceho z Čiech, od roku 1971 žijúceho vo Švajčiarsku, ktoré v Bratislave aj reprezentoval, Leon Koudelak, absolvent Vysoké hudobnej školy vo Viedni, je nositeľom viacerých medzinárodných ocenení. Vo vynikajúcej forme uviedol na svojom bratislavskom koncerte viaceré gitarových skvostov: Prelúdium, fúgu a Allegro Es dur, BWV 998 J. S. Bacha, Fantáziu a brilantné variácie č. 7 op. 30 F. Sora, 3 etudy H. Villa-Lobosa, Sonatu giocosu J. Rodriga, Rondo brillante op. 2/3 D. Aguada. Zaujímavá v jeho podaní bola i Sonáta M. Buchrainera, súčasného

švajčiarskeho skladateľa. Šírku svojho repertoáru teda L. Koudelak prezentoval i v Bratislave. Tá svedčila aj o šírke a hĺbke jeho umeleckého a interpretačného záberu. Pokiaľ v Bachovi upútal umelec štýlovým prejavom, ktorým prezentoval i intelekt, v Sorovej skladbe zasa brilantnú techniku a v ostatných skladbách muzikalitu. Jeho koncert patril k tým najlepším, ktoré na tohtoročnom festivale odzneli a to i za okolností, že vlastne slabý výkon, nehodný medzinárodného festivalu sme nezažili a koncerty mali vyrovnanú a vysokú profesionálnu úroveň.

18. Medzinárodný gitarový festival JOHANN KASPAR MERTZA Bratislava 1993

Tretím festivalovým hosťom bol grécky gitarista Jorgas Panetos (5. júla). I on zaradil na svoj koncert jednu Mertzovu skladbu, opäť Elegiu. Okrem nej to boli dve skladby kubánskeho skladateľa L. Brouwera: Eclisio a Ditrambo z jeho Cantica, Štyri prelúdiá a Danza Mora F. Tarregu, Capriccio Diabolico op. 85 M. Castelnuovo-Tedesca. Pokiaľ v Brouwerovi predviedol svoj temperament a zmysel pre rytmické čítania, v ostatných skladbách z prvej polovice koncertu sa uprel na prezentáciu techniky ba klasickej gitarovej hry, a nie bezúspešne. Random Walk – skladba, ktorú F. Ginalis venoval J. Panetosovi, zahájila druhú polovicu svojho festivalového koncertu. Hýřila farbami a nápadmi, bola zaujímavá. Po tomto kroku do súčasnosti nasledovala opäť gitarová klasika! Fantasia Sevillana J. Turinu a dve skladby I. Albeniza: Zambra Granadina a Catalunna, v ktorých umelec dokázal vierohodne navodiť atmosféru španielskej horkokrvnej krajiny: clivú i tajomnú, temperamentnú a súčasne i dramatickú. Jana Mazáková, absolventka VŠMU v Bratislave z triedy prof. J. Zsápku dostala na festivale príležitosť 6. júla. Ak som vyššie spomenula, že úroveň tohtoročných koncertov bola vysoká a vyrovnaná, k jej vystúpeniu mám predsa len niekoľko výhrad. Program

jej koncertu bol náročný, hodný medzinárodného festivalu. Skladby J. Dowlanda: A Fantasy, H. Purcella: Air, Rondo, Minuet, Hornpipe, M. M. Ponceho: Suite en la prezentovali dramaturgicky staršie štýlové obdobia a mali prezentovať i štýlové čítanie mladej interpretky. Tá sa však miestami strácala v nejasných a nekonkrétnych tematických kontúrach. Tá istá výhrada platí aj pre ostatné skladby, ktoré zazneli v druhej časti koncertu J. Mazákov: v Hommage à Tarrega J. Turinu, v Troch španielskych skladbách J. Rodriga, v Troch skladbách zo starého Španielska P. Ancelina, menej v skladbe L. Brouwera El Decameron Negro. Snáď to bola tréma, ktorá prispela aj k technickej a interpretačnej neistote, či si mladá gitaristka zobrala na svoje plecia príliš veľké sústo? Neviem objektívne posúdiť, pretože v jej interpretácii boli i miesta vynikajú-

ce, zaujímavé, muzikantsky prepracované a precitné. Ale to boli len miesta a úseky, resp. jednotlivé časti skladieb, nie celok. Pravda, svoje urobila i silná konkurencia. J. Mazáková však stojí na začiatku svojej umeleckej dráhy a skúsenosti môže nadobudnúť len a len na koncertných pódioch.

Mezzosopranistka Bertha Casares a gitarista Wolfgang Lendle (Nemecko) neboli hosťami Gitarových dní v Bratislave po prvýkrát. Mimochoďom W. Lendle i tento rok bol jeden z protagonistov seminára gitarovej hry. Ich koncert 7. júla mal svoju atmosféru i tým, že boli jediným komorným duom, ktoré na tohtoročnom festivale účinkovali. B. Casares pochádza z Ekvádoru a snáď i jej pôvod ju predurčil predovšetkým na interpretáciu juhoamerickéj a španielskej piesňovej literatúry. Spoločne s jej umeleckým a životným partnerom W. Lendlem sme si vypočuli viacero z piesní rôznych autorov počnúc J. Rodrigom, C. Gustavinom, či H. Campos-Parsim. Spevákka má problém s výškami a s intonáciou, v ktorej jej nedokázal byť nápomocný ani sprevádzajúci nástroj. Jednotlivé piesne napriek týmto zásadným nedostatkom mali svoju atmosféru, až exotickú náladu, boli prednesené precitene a citlivo, dôkladne vypracované čo do frázovania a vý-

razu. W. Lendle je vynikajúci umelec, skúsený profesionál, čomu zodpovedali aj ním prednesené sólové gitarové kompozície. Technika, virtuosita, cit pre mieru, kultivovanosť sú atribútmi jeho interpretačného majstrovstva, ktoré je po každej stránke počuť a inšpirujúce. 8. júla vystúpil na pódium v Klariskách, kde vlastne tohtoročný festival prebiehal, mladý majster gitarovej interpretácie, Rakúšan Alexander Swete. V bulletine sme sa mohli dočítať o jeho nespočetných úspechoch po celom svete. A po vypočutí koncertu sme sa presvedčili, že sú zaslúžené. Tak v koncertných etudách H. Villa-Lobosa, ako vo Veľkej sonáte A dur N. Paganiniho, v cykle Nocturnal (podľa J. Dowlanda) B. Brittena, v Rodrigových Invocation et Dance, či v skladbách A. Barrios – Mangoré sme obdivovali jeho eleganciu, nesmiernu kultivovanosť, techniku, muzikalitu, inteligenciu, ale aj skromnosť a umeleckú disciplínu. Jeho hra sa vyznačuje dokonalosťou, zvukovou vyváženosťou. Niet k tomu viac čo dodať. Jeho koncert bol vynikajúci a zážitok z neho dlhodobý.

Medzinárodný gitarový festival J. K. Mertza končil 9. júla koncertom reprezentanta z Poľska Krzysztofa Pelecha. Jeho bezprostredné vystupovanie navodilo od začiatku v Klariskách veľmi príjemnú atmosféru. Vysokú interpretačnú kultúru prejavil K. Pelech už v úvodnej Suite e mol BWV J. S. Bacha. Hýřila farbami, avšak volenými s vkusom a presvedčila aj štýlovou prepracovanosťou. Mnohostrannosť svojho interpretačného umenia dokazoval K. Pelech aj v ďalších kompozíciách, či už od L. Brouwera, E. Cordera, J. Morela, A. Piazzollu, M. Castelnuovo-Tedesca. Boli to skladby a skladbičky bravúrne i sentimentálne, introvertné i humorné. Tak boli aj týmto mladým poľským umelcom interpretované. Boli dôkazom toho, že K. Pelech nepozná prekážku, ktorú by nezvládol s chuťou a zanietením. Dojem, ktorý zanechal bol nielen sympatický, ale hodný i úcty.

Ako pár slovami vystihnúť tohtoročný 18. ročník Medzinárodného gitarového festivalu? Bol to ročník vydarený, bol festivalom mladých a pre mladých, ktorí v koncertnej sieni prevládali, bol to festival, ktorý prispel k realnejšiemu rozšíreniu v podobe súťaže. Či už na budúci rok? Uvidíme, okrem osobných kontaktov organizátorov, ich zánietenia a presvedčenia, okrem dobrej odozvy treba naň i niečo iné. V dnešných časoch nie je ľahké uhadnúť, čo to je. O to väčšia vďaka patrí i sponzorovi. Tomu tohtoročnému a snáď i budúceho...

MARTA FOLDEŠOVÁ

Za operným predstavením na Spišskú Kapitolu

Takýto privilastok dostala sobota 12. júna t. r. pre členov spolku Kruhu priateľov hudby a Hudobnej mládeže v Bardejove, ktorí realizovali svoj tradičný zájazd po sakrálnych pamiatkach, ktoré predstavovali kostoly v Starej Ľubovni, kláštorný kostol redemptoristov v Podolínci, v Spišskej Belej, kaštieľ v Stráž-

Z inscenácie Pucciniho opery na Spišskej Kapitule.

kach a kláštorň komplex v Červenom Kláštore, až po Spišskú Kapitolu, kde operný súbor Štátneho divadla z Košíc inscenoval Pucciniho operu Tosca. Putujúca opera, putujúci poslucháči. Predstavenie sa uskutočnilo v súvislosti s ukončením školského roku v Seminári biskupa Jána Vojtašáka. Exteriér katedrálného chrámu sv. Martina a priestor pred seminárnou budovou vytvorili priestor pre prácu umeleckého súboru. Rozšírený orchester pod taktovkou Borisa Velata citlivo sprevádzal interpretov. V unikátnom projek-

te sa predstavili košíckí umelci: maliara Cavaradossiho nevýrazne stvárnil Jozef Konder, ľahkovážneho kostolníka kreoval Gejza Spišák; viacej sa dарило Karolovi Marečkovi v úlohe Sciarroneho, Jurajovi Šmorjaiovi ako Angelottimu. Ústredná dvojica inscenácie sa vypáľala k mimoriadnemu výkonu – František Balún ako Scarpia a Eliška Pappová ako Tosca. Zvukový technici ukážkovu realizovali ozvučenie.

Vďaka pochopeniu správcov jednotlivých kostolov sme mohli spoznať vzácne umelecké stavby a oživiť ich malými hudobnými produkciami. Gitarista Juraj Begala z košíckeho konzervatória uviedol diela J. S. Bacha (Prelúdium D dur), M. Tesařa (štvorčasťový Špalíček), N. Costeho (Etuda A dur) a J. Morelu (Samba). Poslucháčka 2. ročníka zo speváckej triedy prof. Elišky Pappovej predniesla za sprievodu prof. Heleny Uhlárovej tri Biblické piesne A. Dvořáka, Ave Maria od F. Schuberta – Ch. Gounoda a G. Rossiniho. Silvia Fecsková z organovej literatúry predstavila dve malé prelúdiá J. S. Bacha, výber z diel S. Marckfeldnera, spišského organistu a skladateľa, Slávnostné prelúdiu Ch. H. Rineka. V novej expozícii strážskeho kaštieľa novým členom odovzdala predsedníčka preukazy. Stalo sa dobrou tradíciou novým členom odovzdávať doklad o členstve na týchto zájazdoch. Po prvýkrát udelil výbor aj čestné členstvo umelcom, ktorí trojnásobne účinkovali pre bardejovský KPH a Hudobnú mládež bez nároku na honorár (gitaristovi Jurajovi Begalovi, klaviristke Helene Uhlárovej, sopranistke Eliške Pappovej).

Zájazdy sa už stali tradičným vyvrcholením celoročnej aktivity KPH a HuM. Náklady spojené s jeho realizáciou si hradia účastníci sami, zriaďovateľ ani raz neprejavil ochotu finančne prispieť. Dá sa hovoriť o veľmi úspešnom podujatí, pretože na výbor KPH dochádzajú žiadosti o členstvo, čo si treba želať viac.

V uplynulej koncertnej sezóne 1992–93

spolok KPH garantoval odborne, dramaturgicky a moderátorsky jesenný a jarný koncertný cyklus. Inicial situovanie koncertov do historických priestorov. Členovia boli kmeňovými návštevníkmi koncertov. Na vlastné náklady vydával KPH informačný list pre svojich členov, bleskovky, bulletiny s odborným textom na koncerty. Po obnovení predajne hudobného vydavateľstva OPUS, za pochopenia vedúcej predajne, realizoval predaj gramoplatní ku koncertu Slovenského komorného orchestra. Do programu Stöckelových dní v Bardejove KPH inicioval husľový recitál Karola Petrőczyho za klavírneho sprievodu Anny Ličkovej, ktorý Asociácia organizácií spisovateľov Slovenska ocenila ako dramaturgický a umelecký prínos podujatia.

Helena Uhlárová pri sprievode v kostole v Starej Ľubovni.

Snímky S. Fecsková

TALIANSKE OPERNÉ FESTIVALY II.

Rossiniovské objavy

Na záver prvej časti mapovania talianskych operných festivalov (HŽ č. 15) sme sa rozlúčili s arénami vo Verone a Macerate. Ďalším cieľom bol Rossini Opera Festival v Pesare.

Sympatické prímorské mestečko a historicky zaujímavé rodisko Gioachina Rossiniho ma – rovnako ako ostatné dva roky – privítalo umelecky, organizačne a propagačne bezchybne pripravenými slávnosťami. Nevieť ako pre koho, ale pre mňa, dovoľte byť osobným, má objavovanie neznámych významných opier slávneho maestra bel canta priam silu drogy. Po Tancredovi, Otellovi, Semiramis atď. tohto leta to boli ARMIDA a MOHAMED II (Maometto II), ktorí poodhalili tajomstvá zriedka ventilovaného odkazu pesarského rodáka. Ťažiskové operné projekty dopĺňali symfonické, komorné a vokálne koncerty, ako i večer árií s účastníkmi seminára Accademia Rossiniana.

Renee Fleming sa zaskvela v titulnej role Armidy v rovnomennej opere

V chronológii novovekej rossiniovskej renesancie, ktorá začala roku 1949 uvedením Obliciania Koryntu, patrí Armide hneď druhé miesto v poradí. Roku 1952 sa o jej oživenie vo Florencii zaslúžil dirigent Tullio Serafin a Maria Callas, interpretujúca titulnú rolu. Dielo vzniklo na základe zmluvy s impresáriom Barbajom pre Neapol a bolo jednou zo štyroch premiér skladateľových opier

v priebehu jediného roku 1817. Rossini nekomponoval Armidu s veľkým nadšením; pred ním sa už tej istej témy zhostilo viacero autorov a napokon, ani fantastickosť príbehu mu nebola príliš po chuti. Výsledok však bol nielen zaujímavý, ale v mnohom unikátny. Badať v ňom zmeny v štruktúre (niektoré árie sú vsadené do rozsiahlejších plôch), zvláštnosťou je jediná ženská postava (pôvodne ex-

kluzivný part pre Isabellu Colbran, neskoršiu manželku Rossiniho) a najmä šesť(!) tenorových zástojov.

Popri melodicky pôvabných, technicky virtuózných áriách a dvojspevoch, vynímajú sa raritné čísla: dramatický duet dvoch tenoristov, veľké zborové výstupy démonov (2. dejstvo), unikátny tenorový trojspev a famózne finále titulnej hrdinky. Festivalová incenácia bola esteticky a funkčne jednou z najpôsobivejších, aké som kedy videl. Režisér Luca Ronconi a scenograf Francesco Calagnini využili technicky primitívne javisko Teatra Rossini s maximálnou invenciou a svoj zámer realizovali na princípe kontrastu farieb, svetla a použitých materiálov. Odkrývaním rôznych horizontov získalo dianie na dynamickosti, choreografia a účinné scénické triky prezrádzali vzácnu symbiózu modernosti a štýlovej čistoty, fantázie a vytríbeného vkusu.

Dirigent Daniela Gatti patrí medzi uznávaných rossiniovských špecialistov mladšej generácie, takže spolu so sólistami a orchestrom Teatra comunale z Bologne držal večer pevne v rukách. V titulnej partii sa zaskvela Američanka Renée Fleming, sopranistka obdarená krásnym zamatovým sopránom, technicky skvele vyškolená a navyše, zjavom apartná. Gregory Kunde (Rinaldo) patrí dnes k rossiniovskej extratriade. Jeho hlas má kov, pružnosť v koloratúrach i brilantnosť výšok. Z pesarských debutov si suverénne viedol Jeffrey Francis (Gernando), ale i ďalší americký tenorista Donald Kaasch (Goffredo) podal kompetentný výkon.

Druhým dramaturgickým objavom Pasara '93 bol Mohamed II. Dielo, charakterizované

ako Rossiniho „symfónia Eroica“, má monumentálnejšiu a konvenčnejšiu štruktúru. Tu, na rozdiel od Armidy, sú sólistické party rovnomerne rozložené medzi štyroch protagonistov, pričom každý z nich má vďačne, na ozdobný spev a kantilenu nesmierne náročné vokálne príležitosti.

Režisér a scenograf Pier Luigi Pizzi vystaval Mohameda II na rozľahlom javisku špeciálne upravenej športovej haly Palafestival, s dôrazom na mohutnosť a dekoratívnosť. Bola to klasická inscenácia, s čitateľne vykreslenými dejovými situáciami a vzťahmi medzi postavami. Výprava i aranžmány sa vyznačovali sugestívnosťou, všetko, čo sa na javisku odohrávalo, malo svoju logiku a koncepciu. V tejto atmosfére však zelenú – celkom oprávnenú – dostala hudobná zložka, najmä tvarovanie virtuózných sólistických kreácií.

Dirigent Gianluigi Gelmetti na čele Rozhlasového symfonického orchestra zo Stuttgartu a Pražského komorného zboru sa prezentoval precíznym vypracovaním partitúry a sugestívnym vedením spevákov. Cecilia Gasdia (Anna) strhla technikou bravúrou, ktorej však nechýbala silný emocionálny náboj a kultivované herectvo. Gloria Scalchi (Calbo) patrí dnes medzi absolútnu špičku v odbore mezzosopránovej koloratúry. Basista Michele Pertusi (Mohamed) a tenorista Ramon Vargas (Eriso) tiež svojimi výkonomi neostali nič dlžní.

Aby som bol so svojimi dojmami z Pesara úplný, nemôžem vynechať ani koncert árií z Rossiniho opier, kde vystúpilo deväť vybraných účastníkov Accademie Rossiniana (žiaľ, nezúčastnil sa jej nik zo Slovenska) so sprievodom klavíra. Do pamäti sa vpísali najmä mená ruských mezzosopránistiek Svetlany Sidorovej a Iriny Romiševskej, ako i amerického tenoristu Bruca Fowlera.

PAVEL UNGER

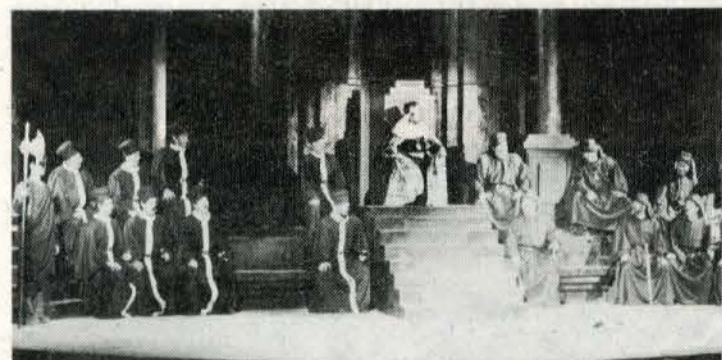
Cecilia Gasdia ako Anna a Michele Pertusi v roli Mohameda v opere Mohamed II.

Snímka archív autora

SOPRONI
ÜNNEPI
HETEK

Prvé, čo mi pritiahlo zrak vo festivalovej kancelárii v maďarskom Soprone, boli noviny so siluetou Bratislavského hradu na titulnej strane. Vytlačili ich v nemčine, ako spoločný turisticko-propagačný magazín trojuholníka susedia-

Scéna z Verdiho opery Simon Boccanegra v sopronskom jaskynnom divadle
Snímka archív autora

cich regiónov Burgenlandu, kraja Győr-Ménfőcsanak a Bratislavy. I to je jedna z foriem pripomenutia, ako blízko máme k sebe, ako tesne, pri dobrej vôli, môžeme spolupracovať aj na poli kultúry.

Do Soprona, presnejšie, ešte kúsok bližšie, k pobrežiu Nezdierskeho jazera ma prilákali predstavenia tamojších festivalových týždňov. Ponúkajú atrakciu prinajmenšom európskeho rozmeru – operné večery v jaskynnom divadle. Podzemný kamenný teáter má javisko

VERDI V JASKYNI

i hľadisko vtesnané medzi mohutné skalnaté steny a stĺpy, akusticky nemá chybu a o jedinečnej atmosfére ani nehovorím. V rámci tohtoročných slávnostných hier sa tu odohrávala séria predstavení Verdiho Trubadúra (Opera zo Szegedu), Mozartovej Čarovnej flauty (Budapešť), muzikálu Jesus Christus Superstar (Rockové divadlo) a Verdiho Simona Boccanegra (Štátna maďarská opera Kluž).

kvalitných síl sa prejavil i v privezenom predstavení.

Inscenácia maďarského hosťujúceho režiséra Andrása Kürthyho sa bez problémov adaptovala do jaskynného interiéru a tvorila pôsobivý výtvarný rámec. Išlo o poňatie klasické, s vkusne aranžovanými masovými výjavmi, doladené svetlami. Menej už presvedčilo herecké a výrazové stvárnenie postáv, poňatých staromilne a staticky. Hoci orchester kluzskej opery znel pomerne čisto a disciplinovane, hudobnému naštudovaniu Bélu Haryho chýbal zmysel pre verdivskú výrazovú líniu, dramatické gradácie a lyrické uvoľnenia. Prevažne rýchle tempá neboli vždy na mieste a oberali najpôsobivejšie scény (duet Amélie a Simona) o emotívnotu i expresivitu.

Jediným hosťom sólistického súboru bol náš basista Ján Galla (Fiesco), ktorý dominoval farebným tónom najmä v strednej polohe. Na solídne technické zázemie sa môže spoľahnúť výrazovo a herecky monotónna Erzsébet B. Konrádová ako Amélia, Károly Bancsov (Boccanegra) sa svojím lyrickým barytónom uplatnil skôr vo vyššej polohe partu. Predstavitel Gabriela Domokos Kiss pochádzal z rodu comprimariov, no Péter Hercz bol farebne pôsobivým Paolom.

Neviem, na akej ekonomickej báze fungujú sopronské slávnosti. Pri väčšej reklame a kvalitnejšej ponuke by mohli ľahko prekročiť lokálny význam. Predurčuje ich k tomu vhodná lokalita a predovšetkým mimoriadna atraktivita jaskynnej divadelnej scény.

PAVEL UNGER

PREŠOVSKÁ ČAROVNÁ FLAUTA V RAKÚSKOM WELSE

Premiéru Mozartovej rozprávkovej opery Čarovná flauta na scéne DJZ v Prešove recenzovala Dita Marenčinová v HŽ č. 11. S dvojmesačným odstupom od prešovského uvedenia uskutočnili sa tri predstavenia 23.–25. 7. t. r. v hornorakúskom Welse. Prešovčania, ktorí sa na tomto rakúsko-slovenskom projekte podieľali zborom, orchestrom, deviatimi sólistami, dirigentom Júliom Selčanom a zborníkom Ivanom Pacanovským potvrdili, že v súčasnosti predstavujú európsky umelecký a interpretačný štandard. Slová uznania sa im dostali od tamojšej umeleckej kritiky i od kultúrneho ataše slovenského veľvyslanectva vo Viedni p. Dr. Petra Volkmu, ktorý sa spolu s manželkou zúčastnil na jednom predstavení.

Toto experimentálne predvedenie Čarovnej flauty s videoprojekciou, elektronickou scénickou hudbou, modernou scénou s dvoma kovovými konštrukciami so spúšťacími sa žalúziami a výtvare moderné riešením Sarstrovým chrámom múdrosti, sa i v Rakúsku stretlo so širokou škálou názorov a hodnotení. V konfrontácii oboch predvedení (obsadenie až na dve zmeny zostalo nezmenené) treba objektívne konštatovať, že práve pre túto supertechnickú inscenáciu poskytovala Veľká scéna DJZ oveľa väčšie priestorové a javiskovo-technické podmienky. Najväčším problémom vo Welse, na klasickom javisku, podobnom v našich kultúrnych domoch v okresných mestách, bola nízka úroveň javiskovej, zvukovej a osvetľovacej techniky, ktorú v Prešove zabezpečovali profesionálni technickí pracovníci DJZ. Podarilo sa im skĺbiť technickú náročnosť inscenácie tak, aby nerušila dejovú a hudobnú stránku. Vo Welse bolo veľa rušivých momentov, ktoré znížili celkový dojem z inscenácie. Domáci divák sa však podobne ako náš nechal strhnúť, nadchnúť, prekvapiť, ohúriť či sklamať netradičnou realizáciou Čarovnej flauty.

Orchester DJZ na sprievodnej ceste uskutočnil ešte jeden samostatný koncert v dolnorakúskej dedinke Pürbach.

Dedinka, ktorá má iba 280 obyvateľov, má profesionálne divadlo „Waldviertler Hoftheater“. Divadelná sála s kapacitou 170 miest je prestavaná zo starého sedliackeho dvora. Prevápilo nás, že už siedmy rok tu prebieha trojmesačný festival, kde sa každý večer hrá. Ťažisko spočíva v uvádzaní dramatických diel, kabaretov, ale aj jazzových koncertov. Po prvý raz bol do programu zaradený orchestralný koncert.

Orchester DJZ pod taktovkou svojho umeleckého vedúceho Júliusa Selčana sa prezentoval dramaturgiou predstavujúcou žánre jeho umeleckého pôsobenia. Predniesli úryvky z opier G. Rossiniho, Pietra Mascagniho, Kvetinových valčíkov z baletu Luskáčik P. I. Čajkovského a skladby dynastie Straussovcov. Účinkovanie v tejto malej dedinke dokumentovalo pestrosť a mnohotvárnosť rakúskeho kultúrneho života aj v letných mesiacoch, ktoré sa u nás v oveľa väčších mestách stále označujú ako uhorková sezóna.

IRENA MEDŇANSKÁ

Moyzesovo kvarteto v Japonsku

V tomto roku akoby sa roztrhlo „vrece“ s ponukami pre slovenské hudobné telesá účinkovať na koncertoch v Japonsku. Najskôr sa z krajiny vychádzajúceho slnka vrátila Slovenská filharmónia s dirigentom Ondrejom Lenárdom, po nej to bol mladý ambiciózný komorný orchester Mladí bratislavskí sólisti pod vedením Jindřicha Pazderu. A do tretice 28. mája sa z koncertného turné po Japonsku vrátilo – Moyzesovo kvarteto. A hoci od ich návratu už uplynulo niekoľko mesiacov, ich dojmy a zážitky si i dnes určite nájdu svoju cestu k čitateľovi.

Japonsko – krajina obrovských protikladov. História sa tu snúbi so súčasnosťou, krehká krásna tradícia kráča ruka v ruke s najzložitejšími technickými vymoženosťami. Bolo to vaše prvé stretnutie s Japonskom?

Stanislav Mucha:

Bola to naša prvá cesta do Japonska a strávili sme tam skoro 3 týždne, počas ktorých sme odohrali 9 koncertov. Na prvý pohľad sa zdá, že to nie je veľa, ale v tomto relatívne krátkom čase sme naskúšali a uviedli celkom 16 skladieb, pričom sme spolupracovali s viacerými japonskými sólistami.

Ján Slávik:

V tomto náročnom programe sa striedali klavírne triá J. Haydna, L. van Beethovena a J. Brahmsa s klavírnymi kvartetami W. A. Mozarta, J. Brahmsa a klavírnymi kvintetami A. Dvořáka, R. Schumann, C. Franeka a D. Šostakoviča. Uviedli sme tiež klarinetové kvinteto J. Brahmsa, a samozrejme, sme mali priestor aj pre sláčikové kvarteta J. Haydna, W. A. Mozarta, F. Schuberta, A. Dvořáka a L. Janáčka, z ktorých boli zostavené dva samostatné programy koncertov. Žiaľ, nepodarilo sa nám do programu koncertného turné presadiť na prvý raz diela slovenských skladateľov, nakoľko japonská agentúra predložila svoje konkrétne repertoárové požiadavky. Boli sme však veľmi radi, že na samostatných koncertoch sláčikového kvarteta sme mohli pre veľký ohlas u publika tri razy pridať. A tak sme si aspoň pre túto príležitosť pripravili Musicu Slovaca od Ilju Zeljenku, ktorú Japonci najmä pri sólových vystupoch primária Stanislava Muchu počúvali úplne bez dychu. Pridávali sme i ľudovo ladené skladbičky Alexandra Moyzesa – Štyria hudci. Keďže všetky uvedené skladby sa publiku páčili, dúfame, že v budúcnosti sa nám podarí do koncertného turné zakomponovať i slovenskú tvorbu.

Stanislav Mucha:

Práce sme mali teda dosť. Musím však povedať, že vďaka prislovečnej japonskej presnosti a precíznosti v organizácii na jednej strane a skromnosti a láskavosti na strane druhej sme si zo zájazdu aj pri celkovej zataženosti odniesli i veľa krásnych zážitkov. Dúfam, že sa nám v krátkom čase podarí do Japonska vrátiť.

Kto vám sprostredkoval túto cestu?

Ján Slávik:

Cestu nám sprostredkoval pán Jozef Dvořák, ktorý býva v Bratislave a ktorý dlhé roky pôsobil v symfonickom orchestri v Osake, kde bol dobrým priateľom pána Namuru. Pán Namura je spoluvlastníkom umeleckej agentúry J&J Concert Agency, pre ktorú takto získal kontakt na Slovensko.

Na adresu koncertných sál v Japonsku som už počula veľa chvály. Aké sú vaše skúsenosti?

Ján Slávik:

Áno, boli sme príjemne prekvapení. A musím dodať, že vždy, keď sme prechádzali okolo niektorej koncertnej sály, p. Namura nám ukazoval: „No, tak toto je tá menšia sála“. Keď sme potom vošli dovnútra zistili sme, že kapacita sály sa vo väčšine prípadov pohybovala od 400 do 1000 poslucháčov, pričom prednes komorných skladieb sa do auditoria niesol v plnej sile a zvukovej krásy. No a k našej spokojnosti, ako i k spokojnosti organizátorov, boli sály viackrát vypredané alebo z 2/3 zaplnené.

Z vašich slov vyplýva, že ste spolupracovali s viacerými japonskými sólistami.

Ján Slávik:

Z tohto prvého koncertného turné sme mali dojem, že v Japonsku sú iba samé klaviristky, nakoľko s nami spolupracovali len japonské klaviristky. Ale samozrejme, že majú aj ďalších vynikajúcich sólistov. Najviac na nás zapôsobil klarinetista z osakej filharmónie a klavirista Chiroko Nimi, ktorá na naše veľké prekvapenie vedela výborne po maďarsky. Takže náš sekundista František Török sa s ňou dobre porozprával. Chiroko Nimi študovala päť rokov v Budapešti u Zoltána Kocsisa a teraz pôsobí v Moskve. Na našu otázku „čo ju k tomu vedie“ odpovedala, že ju zaujíma slovanský repertoár, a preto ho tam študuje.

A čo vás v Japonsku najviac upútalo, prekvapilo alebo fascinovalo?

Stanislav Mucha:

Pre nás, ako snáď pre každého Európana, ktorý zavíta po prvý raz do týchto ďalekých končín, bol fascinujúci už samotný kontakt s krajinou obrovskej histórie vyžarujúcej zvláštne čaro. Navštívili sme staré cisárske historické mesto Nara a tiež Kyoto, kde sme si prezreli ich krásne chrámy a stavby nazývajúce sa „templ“, ktoré oscilujú medzi kláštorom, obydľím a obradným miestom. Mňa osobne však zaujala, dalo by sa povedať, tá

Snímka archív kvarteta

najsúčasnejšia súčasnosť. To, ako Osaka vôbec vyzerá a ako je vybudovaná. Boli sme fascinovaní tým, že Osaka je vybudovaná aj pod zemou, do hĺbky niekoľkých poschodí. S iróniou sme hovorili o tom, že Japonci zase raz predbehli dobu a zabezpečili sa proti škodlivému pôsobeniu slnečných lúčov a ozónových dier.

Zdá sa, že ste si z Osaky doniesli veľa dojmov – architektúra, história, tradícia i súčasnosť. Priestoru máme však málo, a tak ešte jedna tradičná otázka na záver. Podelíte sa s nami o nejakú veselú príhodu, či nevšedný zážitok?

Ján Slávik:

Keď sme hrali v Kyote jeden zo samostatných kvartetových koncertov, doľadzoval si náš violista Alexander Lakatoš počas koncertu svoju violu. Pravdepodobne mal v rukách priveľa sily a ulomil si hľavičku na kolíku spodnej „e“ struny. Rozmýšľali sme, ako to opraviť. Našťastie struna do konca koncertu vydržala a ladenie iba mierne kolísalo. Spomenuli sme to hneď p. Namurovi. Už počas koncertu p. Namura nelenil a zatelefonoval svojmu priateľovi nástrojárovi. Hneď po koncerte nás k nemu zaviezol a pán Naeda veľmi ochotne začal našmu violistovi opravovať violu. Keď zistil, že aj ostatné kolíky drhnú tak, že sa nedajú poriadne točiť, všetky namastil, povymieňal a prispôbil i kobylku, aby viola mala krajší zvuk. Celú ju doslova „vypuliroval“. Pán Naeda, okrem toho, že je majstrom husliarom, ktorý sa na nástroj pozerá z profesionálneho hľadiska ako na znejúce drevo, je aj huslistom a pôsobí v amatérskom komornom orchestri. Prijemne sme i u neho poseďovali a na naše milé prekvapenie, nakoľko sme mu boli asi sympatickí, vyšiel na prvé poschodie svojho súkromného domčeka a doniesol dvojicu huslí od Pietra a Andreu Guarneriho

z roku 1740 a 1760. Jedny mali v prepočte na naše koruny hodnotu asi 10 miliónov korún a kúpil ich na aukcii v Londýne. Jedny husle dostal do ruky primárius, druhé sekundista, no a ja spolu s violistom sme dostali majstrovské nástroje od talianskeho majstra Rinalda. Rýchlo sme zbehli do mikrobusu pre noty Dvořákových Cypřů a tri z nich sme zahrli. Majster husliar bol veľmi dojatý a naše milé posedenie sa skončilo asi tak o druhej hodine v noci keď sme si poseďovali pri fľaške whisky. Ak sa vrátíme do Osaky, určite neobídeme jeho krásnu dielňu. Bol to naozaj nevšedný zážitok, veď pri súčasných pomeroch a možnostiach na Slovensku, si naši huslisti určite tak rýchlo na guarnerovkách nezahrajú a určite nie na vlastných.

Pripravila ALENA ČIERNA

POZVÁNKA
na
medzinárodnú muzikologickú konferenciu
HUDOBNÉ TRADÍCIE BRATISLAVY
A ICH TVORCOVIA
(XXI. ročník)
HISTORICKÉ HUDOBNÉ NÁSTROJE
A SÚČASNÁ INTERPRETAČNÁ PRAX III
zameraná na problematiku klávesových
hudobných nástrojov v dobe J. N. Hummela
„OD ČEBALA KU KLADIVKOVÉMU
KLAVÍRU“
Medzinárodná muzikologická konferencia
sa bude konať 15. a 16. októbra 1993
v priestoroch Zichyho paláca v Bratislave
na Ventúrskej ulici č. 9
INFORMÁCIE:
Medzinárodná nadácia J. N. Hummela
Ventúrska 9
811 01 BRATISLAVA
Tel.: 33 16 81 (33 16 82) Fax: (00-42)-7-33 01 88

Luzern v znamení Šnitkeho

Už vyše pol storočia sa pravidelne v letných mesiacoch konajú v malebnom švajčiarskom meste Luzern Medzinárodné hudobné týždne, ktoré sústreďujú okolo seba prominentných hudobníkov z celého sveta. Každoročne sú venované jubiliujúcim osobnostiam – tohto leta to bol P. I. Čajkovskij (sté výročie úmrtia), Sergej Rachmaninov (50. výročie úmrtia) a hudobnej tvorbe Alfréda Šnitkeho, popredného predstaviteľa ruskej hudby, žijúceho v Nemecku.

Za 55-ročnú existenciu sa festival rozrástol z bežných hudobných produkcií, v ktorých svoje miesto mala koncertná hudba v sále a v chráme, na podujatie s rozmanitým hudobným zameraním sledujúcim svojho adresáta od detského poslucháča až po náročné vnímateľa najvyšších umeleckých hodnôt hudby. Ku koncertom časom pribudlo divadlo – opera a balet – umelecké pásma poézie a prózy s hudbou, matiné zo súčasnej hudby, folklór, ale tiež aj festival hudobníkov – amatérov, kde od žiakov umeleckých škôl, až po ich pedagógov a dospelých hudobníkov – amatérov, sa hralo, spievalo, muzicírovalo aj vo voľnom priestranstve mesta.

Môj päťdňový pobyt v Luzerne mi umožnil vniknúť do tejto príjemnej umeleckej atmosféry a získať niekoľko vzácných umeleckých zážitkov, hlavne pri stretnutí s tvorbou Alfréda Šnitkeho. V cykle koncertov Musica nova bol práve prvý koncert venovaný tvorbe tohto autora. V dopoludňajšom matiné (21. 8.) uviedlo Tale kvarteto zo Švédska Sláčikové kvarteto č. 2 (1980), skladateľova manželka Irina – vynikajúca klaviristka a interpretka jeho diel – zahrála Sonátu pre klavír č. 2 (1990). Klavírne kvinteto z rokov 1972–76 patrilo k ich spoločnému výstupu. Uvedené diela profilujú súčasnú tvorbu skladateľa, vychádzajú z atónálneho základu, uprednostňujú tónové výrazové polarizácie, niekedy smerujúce až za prah tónovej únosnosti (Klavírna sonáta). Prevažuje mozaika nálad melanchólie a tlmivých tónov s disonantnou dynamickou razantnosťou, vytvárajúcou hraničiacu bázu autorových sugestívnych výpovedí. V kontrastnosti plôch a v účinnom pôsobení výrazových hudobných prostriedkov vlastne spočíva Šnitkeho tvorivé majstrovstvo, ktorý citlivo vníma okolitý svet a s vnútorným zánietením reaguje na väzby s rodnou zemou, aby jej korene niesol v sebe ďalej k všľadským životným hodnotám. Bolo to poznať aj v premiérovom uvedení baletu Labyrint v Mestskom divadle (23. 8.), ktorý ako „Hommage à Alfred Schnittke“ bol dielom mladého choreografa Thorstena Kreissiga a Rusa žijú-

ceho v Nemecku Valery Panova. Balet v troch častiach na hudbu Šnitkeho skladieb – Gogol – Suita (1980). Koncert pre klavír a sláčikový orchester (1979) a hudbu z baletu LABIRYNT (1971) – je v podstate stále aktuálna téma: človek hľadá seba a svoje väzby k zemi a ľudstvu. Pokiaľ v Gogol – Suite (na Gogolov námet) ide o grotesku s úsmevom, ale aj iróniou naplnené hudobné tvary (známe Šnitkeho parafrázy) citlivo vyjadrené akčným choreografickým zámerom, v ďalších dvoch častiach hľadá autor zmysel ľudskej podstaty v labyrinte hrôz a nedorozumení. Umelecká výpoveď bola prijatá s veľkým porozumením publika za osobnej účasti autora a jeho manželky.

Česká hudba má v existencii luzernského festivalu niekoľko-ročnú tradíciu o čom svedčí aj počet interpretov na doterajších ročníkoch, ale hlavne pôsobenie Rafaela Kubelika, ktorý v rámci uplynulých ročníkov uvádzal tvorbu Smetanu, Dvořáka, Janáčka, Mahlera. Preto aj v poradí 4. symfonický koncert (21. 8.) patril veľkolepej Sabat Mater Antonína Dvořáka pod taktovkou jubiliujúceho sedemdesiatnika Wolfganga Sawalisha. Švajčiarsky festivalový orchester s luzernským Festivalovým speváckym zborom a sólistami Luciou Poppovou, juhoslovankou Marianou Lipovšekovou, našim Petrom Dvorským a nemeckým basistom René Pape sústredili pozornosť na vnútornú hĺbku meditatívneho stvárnenia diela vo vyrovnanom a kantabilne precítenom prejave. Interpretáciu ozvláštnilo umelecky pôsobivé kvarteto sólistov.

Iným vzácnym umeleckým večerom bol koncert Ruského národného orchestra (vznikol 1990) pod vedením mladého dirigenta a klaviristu Michaila Pletnjeva s huslistom Frankom Petrom Zimmermannom. Romantický repertoár (Čajkovskij Romeo a Júlia, Dvořák Husľový koncert a mol, Rimskij – Korakov Šeherezáda) nám odhalil dosiaľ nepoznané interpretačné poňatie ruskej hudby, kde dynamický rozmer a tempo boli v plnosti zvuku posvätené výrazovému tvaru diela vo veľkých farebných kontrastných plochách.

Pozornosť si zaslúži aj koncert švajčiarskeho komorného orchestra Collegium musicum Zürich pod vedením Paula Sachera v cykle Serenády. Okrem Mozarta osviežením bolo uvedenie Serenády Benjamin Brittena pre tenor, lesný roh a sláčiky, op. 31. Tu sa zaskvel tenorista Maldwyn Davies v delikátne precítenom podaní.

Krátky pohľad na niekoľko hudobných podujatí festivalu,

Irina Šnitke a autor po uvedení jeho klavírnej sonáty Internationale Musikfestwochen Luzern Snímka P. Ketterer

ktorý trval od 14. augusta do 8. septembra 1993, nevystihuje bohatú atmosféru umeleckých podujatí, ktoré tu denne žijú. Navyše počas festivalu prebiehali v budove luzernského konzervatória aj medzinárodné interpretačné kurzy.

Ešte jeden fakt upútal moju pozornosť: návštevníci hudobných podujatí mali si možnosť počas prestávok zakúpiť CD platne, partitúry, ako aj knižné publikácie o práve uvádzaných autoroch a ich hudbe (Dvořák dokonca v češtine). Táto pohotovosť organizátorov je u nás ešte málo rozšírená služba umenia a najmä jeho vnímateľovi.

Luzern žije hudbou. Dôkazom toho sú nielen denné a večerné koncerty. Festival hudobníkov – amatérov bol ukončený v nedeľu večer (22. 8.) v nádražnej hale, ktorú zaplnili všetci nadšenci hudby. Hrali a spievali z kôpky nôt, ktoré pohotovo pripravili organizátori pre všetkých čo majú radi hudbu, ale aj pre tých, ktorí práve do Luzernu pricestovali. Toto spontánne muzicírovanie bolo fascinujúce – ako celé mesto a jeho festival.

EVA MICHALOVÁ

6. október

SND Bratislava – BHS – ND Praha – Mann, R. Wagner: Malý pán Friedmann, balet (19.00)

Koncertné štúdio SRo – BHS – P. I. Čajkovskij, S. Rachmaninov, A. Parsch; SOSR, A. Brownridge, kl. (VB), J. Zerhauová, L. Ludha, J. Galla, dr. N. Strimple (USA) (19.30)

ŠD Košice – Štúdio Smer – S. Prokofiev: Peter a Vlk (10.00)

7. október

SND Bratislava – C. Monteverdi: Korunovácia Poppey (19.00)

Koncertná sieň SF – BHS – Jazzový koncert Ch. Mariano (USA), E. Cameron (USA), J. Gardner (USA), W. Darling (USA), J. Dodo Šošoka (19.30)

ŠF Košice – Otvárací koncert 25. sezóny (19.00)

R. Strauss, P. I. Čajkovskij; dir. V. Fedotov (Rusko), R. Baborák, lesný roh (ČR), D. Kosmačov, klavír (Rusko)

8. október

SND Bratislava – P. I. Čajkovskij: Eugen Onegin (19.00)

Moyzesova sieň SF – BHS – Vokálny recitál (17.00)

P. Vollestad, barytón (Nórsko), S. Hjeset, klavír (Nórsko); Schubert, Schumann, Grieg, Ravel, Barber, Ragnstrom

Koncertná sieň SF – SKO, B. Warchal, J. Podhoranský, vcl; L. Burlas, V. Kubička, P. I. Čajkovskij (19.30)

ŠD Košice – M. Kořínek: Ako išlo vajce na vandrovku (verejná gen.) (10.00)
L. Delibes: Coppélia, balet (19.00)

9. október

SND Bratislava – Ludia a čas, balet (19.00)

Dvorana VŠMU – BHS – Koncert z tvorby mladých skladateľov (10.30)

M. Čorej, M. Piaček, K. Seidmann

Zrkadlová sieň Primaciálneho paláca – P. Hindemith, P. Malovec, E. Krák, E. H. Grieg; Mladí bratislavskí sólisti, dir. O. Šaray (17.00)

Moyzesova sieň SF – BHS – Ensemble Clement Janequin (Franc.) D. Visse, kontratenor, B. Boterf, tenor, P. de Los Los Cobos, tenor F. Fauche, barytón, E. Belog, lutna (19.30)

ŠD Košice – M. Kořínek: Ako išlo vajce na vandrovku (10.30) (verejná generálka)

10. október

Zichyho palác – BHS – L. Slovák, B. Urbanec, D. Martinček; F. Poul, R. Gašparík, R. Spindler, A. Saubererová, J. Slávik, Kvarteto SND (10.30)

Zrkadlová sieň Primac. paláca – BHS – Husľový recitál – Peter Michalica, T. Gaál, klavír; D. Milhaud, E. Satie, F. Lehár, G. Donizetti, E. Suchoň (10.30)

Veľký evanjelický kostol – BHS – Organový recitál – Ph. Lefebvre (Franc.) O. Messiaen, C. Franck, M. Dupré, M. Duruflé (16.00)

D. K. Dúbravka – BHS – Torzo Dance Company, tan. skup. VŠMU (19.00)

Koncertná sieň SF – BHS – S. Prokofiev, F. Chopin, M. Ravel; Symfonický orch. FOK Praha, dir. T. Strugala (Pl.), M. Pivka, klavír (19.30)

ŠD Košice – M. Kořínek: Ako išlo vajce na vandrovku 1. premiéra (14.30)

11. október

Moyzesova sieň SF – BHS, TIJI – K. Pelech, gitara (Pl.), Dychové kvinteto Akadémia (MR), (17.00)

Koncertná sieň SF – BHS – R. Strauss, P. I. Čajkovskij (19.30)

ŠF Košice, dir. V. Fedotov (Rusko), R. Baborák, lesný roh (ČR), D. Kosmačov, klavír (ČR)

ŠD Košice – M. Kořínek: Ako išlo vajce na vandrovku (10.00)

12. október

SND Bratislava – BHS – G. Donizetti: Don Pasquale (19.00)

Moyzesova sieň SF – BHS, TIJI – Safri-Duo, marimba, vibrafón (Dánsko), klavírne duo Pažický-Solárik (17.00)

Koncertná sieň SF – BHS – B. Martinů, F. Mendelsohn-Bartholdy, M. Haydn; Filharmonia B. Martinů, Zlín (CR), dir. Z. Bílek (19.30)

13. október

SND Bratislava – V. Patejdl: Snehulienka a sedem pretekárov (19.00)

Koncertné štúdio SRo – BHS – SOSR, Slov. kom. zbor SLUK-u dir. R. Stankovský, E. Lee Kokkonen, husle, S. Slattebrekk, klavír (Nórsko), E. Jenišová, soprán, J. Kundlák, tenor, D. Jeniš bas (19.30)

ŠD Košice – G. Rossini: Barbier zo Sevilly (19.00)

14. október

SND Bratislava – G. Donizetti: Lucia di Lammermoor (19.00)

Koncertná sieň SF – BHS – Wiener Akademie (Rak.), Singverein der Gesellschaft der Musikfreunde in Wien dir. M. Haselböck, M. Hajóssyová, H. Štollfóvá, H. Wildhaber, P. Mikuláš; W. A. Mozart, J. Haydn, J. N. Hummel (19.30)

ŠD Košice – M. Kořínek: Ako išlo vajce na vandrovku (10.00)

ŠF Košice – W. A. Mozart, A. Dvořák; SF, dir. Z. Bílek, D. Rusó, klavír (19.00)

ŠO Banská Bystrica – Operný koncert (19.00)
Š. Babjak, M. Babjak, G. Ovsepián

15. október

SND Bratislava – BHS – G. Verdi: Otello 1. premiéra

Zrkadlová sieň primac. paláca – BHS – Bratislavské okteto (17.00)
W. A. Mozart, J. N. Hummel

Koncertná sieň SF – Záverečný koncert BHS – A. Dvořák, P. I. Čajkovskij, E. Suchoň; SF, dir. O. Lenárd, R. Oleg, husle (Franc.)

ŠD Košice – M. Kořínek: Ako išlo vajce na vandrovku (9.00 a 11.00)

16. október

SND Bratislava – G. Verdi: Otello, 2. premiéra (19.00)

18. október

SND Bratislava – G. Verdi: Otello (19.00)

19. október

SND Bratislava G. Verdi: Sila osudu (19.00)

KONKURZ

Riaditeľka Slovenskej filharmónie v Bratislave vypisuje konkurz na obsadenie voľných miest v Slovenskom filharmonickom zbore:

Tenor (2)
I. bas (1)
kontraalt (1)

Konkurz sa uskutoční 14. 10. 1993 o 13.30 h v skúšobni SFZ, Bratislava-Reduta, Medená 3.

Prihlášky so životopisom prijíma personál ref. Slovenskej filharmónie, 816 01 Bratislava.

Prihláseným uchádzačom zašleme podmienky konkurzu a notový materiál.

Priložme ruku k dielu

Slovenský hudobný spolok KARMEL vyzýva k spolupráci aktívnych tvorcov textov duchovných piesní, taktiež scenáristov a libretistov s orientáciou na náboženskú problematiku. Obracia sa i na interpretov – spevákov a instrumentalistov, aranžérov, vydavateľov a sponzorov, aby pomohli naštudovať a zverejniť nové sakrálné diela.

Iniciatíva a tvorivosť v oblasti sakrálnych hudby a poézie by mohla pozitívne ovplyvniť vývoj umenia a kultúry vôbec, najmä v súčasnej dobe, keď masmédiá zaplavujú životný priestor bezduchou hudbou, videoklipmi, filmami – často na hranici spoločenskej etiky a zdravého, duševne bohatého vývoja mladých ľudí.

Ak citíte potrebu vyjadrenia sa a aktivity na tomto poli, obráťte sa na adresu:

Hudobný spolok KARMEL
Fedinova 3/a
851 01 Bratislava
tel.: 82 15 91

Hudobný život

Dvojtýždenník pravidelne informuje o hudobnom dianí na Slovensku a v zahraničí

Na stránkach Hudobného života nájdete:

● recenzie, správy, glosy, poznámky o koncertoch, operných a ope-
retných predstaveniach a ostatných hudobných podujatiach ● re-
cenzie gramofónových platní a hudobných publikácií a rozhovory so
skladateľmi, interpretmi a ďalšími významnými predstaviteľmi na-
šej hudobnej kultúry ● články venované popredným zahraničným
osobnostiam z oblasti hudby ● reportáže zo zahraničia ● informá-

cie a recenzie o významných hudobných festivaloch a prehliadkach.

HUDOBNÝ ŽIVOT si možno objednať priamo u poštového doru-
čovateľa alebo vo Vydavateľstve OBZOR, odbytové oddelenie časopi-
sov, Špitálska ul. 35, 815 85 Bratislava, alebo priamo v redakcii
Hudobný život, Špitálska ul. 35, 815 85 Bratislava. Cena jedného vý-
tlačku Kčs 3,50, ročné predplatné Kčs 84,-.

Vážení čitatelia a spolupracovníci,

iste ste svedkami súčasného pohybu v ob-
lasti vydávania kníh a časopisov, ako aj
rôznych ekonomických tlakov a koncepc-
cií na ich vydávanie. Jedným zo základ-
ných nedostatkov kultúrnych časopisov
je ich distribúcia cestou PNS a ich noví-
nových stánkov. Preto Vám, vážení čitate-
lia, odporúčame zabezpečiť si formou
trvalého abonentného odberu pravidelné
dodávanie časopisu domov alebo na Vaše
pracoviská. Takto dostanete náš časopis
pravidelne a včas a svojím pravidelným
odberom prispějete aj k stabilite pri jeho
rozširovaní.

Staňte sa pravidelným predplatiteľom
HUDOBNÉHO ŽIVOTA. Stačí vyplniť
objednávku a zaslať ju na uvedenú adre-
su.

Redakcia

Evidenčné číslo predplatiteľa
platiteľa sústredeného inkasa

--	--	--	--	--	--	--	--

Objednávka tlače v predplatnom

Časopis	Výtl.	Dátum	Kat. číslo				
HUDOBNÝ ŽIVOT			4	2	1	5	6

Meno a priezvisko

ulica

číslo posch. číslo bytu

PSC

pošta

Dátum podpis

REDAKCIA
HUDOBNÝ
ŽIVOT

Špitálska ul. 35
815 85 Bratislava